

Răstignirea Domnului Iisus Hristos, detaliu din Arborele lui Iesei, Mănăstirea Sucevița

EDITURA ȘI REVISTA RENASȘTEREA UREAZĂ
TUTUROR CITITORILOR ȘI COLABORATORILOR SĂRBĂTORI FERICITE!

DIN SUMAR:

- ▶ PASTORALIA – **IPS ANDREI** (p. 1-2)
– **PR. STELIAN TOFANĂ** (p. 2,4)
- ▶ THEOLOGICA – **PR. IOAN CHIRILĂ** (p. 3)
– **NICOLAE TURCAN**
- ▶ ICONOGRAFIE – **MARCEL MUNTEAN** (p. 5)
- ▶ SPIRITUALITATE – **IEROM. GRIGORIE BENEĂ** (p. 6-7)
- ▶ INTERVIU – **INTERVIU CU IPS BARTOLOMEU** (p. 8)
- ▶ IN MEMORIAM – **AURELIA BĂLAN MIHAILOVICI** (p. 9)
- ▶ CIRCULARĂ * ȘTIRI (p. 10)
- ▶ AGENDA IERARHILOR * ȘTIRI (p. 11)
- ▶ CANONICA – **PAUL POPOVICI** (p. 12)

† Andrei

Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului

Scrisoare pastorală la Învieria Domnului 2011

*Iubitului cler, cinstitului cin monahal și dreptmăritorilor creștini,
mângâiere de la Hristos Cel ce cu Învieria Sa toate le-a umplut de lumină,
iar de la noi, sfântă binecuvântare!*

Lumina viețuirii bune

Iubiți credincioși,

Hristos a înviat!
[Adevărat, a înviat!]

a Sărbătoarea Paștilor toate sunt pline de lumină. Așa ne spune Sfântul Ioan Damaschinul în slujba Învierii: „Acum toate s-au umplut de lumină: și cerul, și pământul, și cele de dedesubt. Deci să prăznuiască toată făptura Învieria lui Hristos, întru Care s-a întărit”.¹

Dacă toată făptura s-a luminat și s-a întărit de Paști, cu atât mai mult s-a luminat și s-a întărit omul credincios. Creștinul este omul învierii și al luminii, iar lumina îi vine de la Hristos Cel înviat. Mântuitorul spune: „Eu sunt lumina lumii; cel ce îmi urmează, nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8,12).

Instinctiv, omul are aversiune față de întuneric și-i place lumina pentru că, din punct de vedere spiritual, întunericul vine de la diavolul și lumina vine de la Hristos. Hristos este Lumina, este Soarele Dreptății, El inaugurează prin înviere „Ziua cea de-a Opta”, care n-are sfârșit. De aceea adevăratul credincios este „omul zilei și al luminii”. Sfântul Pavel ne îndeamnă: „Să lepădăm dar lucrurile întunericului, și să ne îmbrăcăm cu armele luminii. Să umblăm cuviincios, ca ziua, nu în ospete și în beții, nu în desfrânări și în fapte de rușine, nu în ceartă și în pizmă” (Romani 13, 12-13).

Sfântul Ioan Teologul, vrând să-L definească pe Dumnezeu Cel nedefinibil, zicea că „Dumnezeu este lumină și nici un întuneric nu este întru El” (1 Ioan 1,5). Dacă afirmăm că suntem credincioși, dar totuși umblăm întru întuneric, ne dovedim a fi niște impostori. Sfântul Ioan își continuă raționamentul astfel: „Dacă zicem că avem împărtășire cu El și împlăm în întuneric, mințim și nu săvârșim adevărul. Iar dacă umblăm întru lumină, precum El este lumină, atunci avem împărtășire unul cu altul, iar Sângele lui Iisus – Fiul Lui, ne curățește de orice păcat” (1 Ioan 1,6-7).

De ce preferă, totuși, unii oameni, întunericul? Ne răspunde Domnul Hristos: „Oricine face rele urăște lumina și nu vine la Lumină, pentru ca faptele lui să nu se vădească” (Ioan 3,20). Din nefericire, adeseori, noi toți, ne petrecem viața în întuneric. Iar strigătul Sfântului Andrei Criteanul l-am putea exprima cu toții: „În noapte viața mea mi-am petrecut pururi, că întuneric s-a făcut mie și negură adâncă noaptea păcatului, ci ca pe un fiu al zilei, arată-mă, Mântuitorule”.²

Sfântul Pavel, adresându-ni-se nouă, creștinilor, ne zice: „Voi toți sunteți fii ai luminii și fii ai zilei; nu sunteți ai nopții, nici ai întunericului” (1 Tesaloniceni 5,9). În calitate de fii ai Luminii, ai Învierii și ai zilei, trebuie să fim oameni buni. În acest sens Sfântul Ioan Teologul este categoric: „Cel ce zice că este în lumină și pe fratele său îl urăște, acela este în întuneric până acum. Cine iubește pe fratele său rămâne în lumină, iar sminteală nu este în el. Iar cel ce urăște pe fratele său este în întuneric și umblă în întuneric și nu știe încotro se duce, pentru că întunericul a orbit ochii lui” (1 Ioan 2,9-11).

Cea mai frumoasă cântare din slujba Învierii are, în acest sens, un text minunat: „Ziua Învierii! Să ne luminăm cu prăznuirea, și unul pe altul să ne îmbrățișăm. Să zicem «fraților» și celor ce ne urăsc pe noi; să iertăm toate pentru Înviere. Și așa să strigăm: «Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând, și celor din morminte, viață dăruindu-le»”.³

¹ Slujba Învierii, Alba Iulia, 1997, p. 30

² Triod, București, 1986, p. 116.

³ Slujba Învierii, Alba Iulia, 1997, p. 49.

Scrisoare pastorală

Continuare din pag. 1

Iubiți frați creștini,

ieșirea noastră ca „fii ai Luminei și ai Învierii” trebuie să fie „una bună”. În Predica de pe Munte Domnul Hristos ne face atenți la acest lucru: „Voi sunteți lumina lumii; nu poate o cetate aflată pe vârful de munte să se ascundă. Nici nu aprinde cineva făclie și o pune sub obroc, ci în sfeșnic, și luminează tuturor celor din casă. Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, așa încât, să vadă faptele voastre cele bune și să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5,14-15).

Nu este ușor a vieții frumos, dar este plăcut și lui Dumnezeu, și oamenilor. Sfântul Antonie cel Mare, experimentând acest lucru, ni-l mărturisește și nouă: „Recunoștința către Dumnezeu și viețuirea cea bună sunt roadele omului care place lui Dumnezeu. Și precum roadele pământului nu se coc într-un ceas, ci după vreme și ploii și îngrijire, așa și roadele oamenilor se fac minunate prin nevoiță, prin luare aminte, prin stăruință de vreme îndelungată, prin înfrânare și prin răbdare”.⁴

O viețuire bună se dobândește prin stăruință și prin efort duhovnicesc susținut. Iar viețuirea aceasta bună nu-i teoretică, ci dă roade. Mântuitorul Hristos ne dă criteriul după care-i cunoaștem pe oamenii care răspândesc lumină prin faptele bune: „După roadele lor îi veți cunoaște: au doar culeg oamenii struguri din spini sau smochine din măcăciuni? Așa că orice pom bun face roade bune, iar pomul rău face roade rele” (Matei 7,16-27).

Se vorbește mult de legătura dintre credință și faptele bune. Sfântul Iacov ne spune că dacă credința nu are fapte, „e moartă în ea însăși” (Iacov 2,17). Credința și faptele bune sunt strâns legate. Credința grăiește prin roadele ei. Nu există credință adevărată fără roadele faptelor bune, și nici roade de fapte bune fără pomul credinței.

Chiar dacă s-ar părea naivă, este foarte sugestivă o pildă pe care ne-a lăsat-o Părintele Iosif Trifa: „Credința și fapte bune sunt cele două vase ale bărcii vieții noastre. Ele lucrează mână în mână. Barca vieții noastre înaintează spre țărnuț mântuirii numai când vâslesc cele două vase: credința și faptele bune”.⁵

Faptele noastre trebuie să lumineze, să aducă mângâiere și bucurie. Cu ajutorul lor Îl mărturisim pe Hristos-Dumnezeul nostru, Cel înviat din morți. Dacă, dimpotrivă, faptele noastre aduc întristare și suferință, ele smintesc și fac o contra-misiune.

În acest sens Sfântul Apostol Pavel face un rechizitoriu aspru conaționalilor săi iudei, care ni s-ar potrivi adeseori și nouă, creștinilor: „Tu, cel care înveți pe altul, pe tine însuși nu te înveți? Tu, cel care propovăduiești: «Să nu furi!», chiar tu furi? Tu, cel care zici: «Să nu săvârșești adulter!», săvârșești adulter chiar tu? Tu, care te lauzi cu Legea, Îl necinstești pe Dumnezeu, prin călcarea legii? Căci numele lui Dumnezeu din pricina voastră este hulit între neamuri” (Romani 2,21-24).

În vremurile de înflorire a vieții creștine păgânii se converteau văzându-i pe creștini cât de frumos trăiesc. Viețuirea lor era frumoasă și contaminantă. Cât de necesară ar fi astăzi o asemenea mărturie într-o lume dezorientată și încercată de o criză atât materială, cât și spirituală!

Dreptmăritori creștini,

Lumina lui Hristos o primim încă de la Botez. De aceea Botezul se mai numește și „Luminare”. În formula ce o folosește preotul la slujba Botezului, atunci când îl șterge pe noul botezat după ungerea cu Sfântul Mir, zice: „Botezatu-te-ai, luminatu-te-ai, miruitu-te-ai,

sfințitu-te-ai, spălatu-te-ai, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”⁶

Noi știm că acest an a fost dedicat de Sfântul Sinod Botezului și Cununii, pe temeiul importanței ce o are familia creștină în viața societății.

Or, harul primit prin Sfintele Taine lucrează în noi, iar dacă noi conlucrăm cu acesta, devenim oameni ai luminei. Sfântul Apostol Petru ne îndeamnă la această conlucrare zicând: „Puneți și din partea voastră toată sânguința și adăugați la credința voastră, fapta bună, iar la fapta bună, cunoștința; la cunoștință, înfrânarea; la înfrânare, răbdarea; la răbdare, evlavie; la evlavie, iubirea frățescă; iar la iubirea frățescă, dragostea. Căci dacă aceste lucruri sunt în noi și tot sporesc, ele nu vă vor lăsa nici trândavi, nici fără de roade în cunoașterea Domnului nostru Iisus Hristos (2 Petru 1,5-8).

În oamenii sfinți, care au conlucrat cu harul, acesta adeseori s-a manifestat ca lumină. Citim în Pateric că „a fost un om care se numea Avva Pamvo și despre acesta se povestește că trei ani a petrecut rugându-se lui Dumnezeu și zicând: „Să nu mă slăvești pe pământ!” Și atât l-a slăvit Dumnezeu, încât nu putea cineva să se uite la fața lui, de slava care o avea!”⁷

Iar Sfântul Simeon Noul Teolog ne povestește: „Adesea vedeam Lumina, uneori ea îmi apărea înăuntrul meu, când sufletul meu avea pace și liniște, sau nu îmi apărea decât departe, și chiar se ascundea cu totul. Mă încerca atunci o imensă mâhnire, crezând că nu o voi revedea niciodată. Dar, de îndată ce reîncepeam să vărs lacrimi, îndată ce mărturiseam o deplină lepădare de tot, asemenea soarelui care alungă grosimea norilor, astfel Tu, Cel Nevăzut, mi te arătai ziua și noaptea”⁸

Iubiți frați și surori,

Lumina lină a Domnului Hristos, Cel înviat din morți, nu ne covârșește ființa doar în viața aceasta, ci ne urmează și în eternitate. De aceea, când unul dintre cei dragi pleacă, Îi zicem lui Dumnezeu: „Odihnește, Dumnezeule, pe robul Tău, și-l așează în rai, unde cetele sfinților, Doamne, și dreptii ca luminătorii, strălucesc”⁹

Iar locul în care să-l așeze să fie un „loc luminat, loc de verdeață, loc de odihnă”.¹⁰ În acest loc sublim L-am rugat pe Dumnezeu, în lunile ce au trecut, să-l așeze și pe vrednicul de pomenire, Mitropolitul nostru, Bartolomeu Anania.

După Învieria cea de Obște și după Judecata Universală – ne spune Părintele Stăniloae – în Împărăția lui Dumnezeu „fața luminoasă a lui Hristos va lumina pe toți și pe toate. Lucrurile nu vor mai apărea ca independente de persoane, ci ca un conținut comun al lor, ca un mediu de manifestare a iubirii lui Hristos și a persoanelor îngerești și omenești într-un pan-personalism al comuniunii desăvârșite.”¹¹

Atunci vom exclama dimpreună cu Sfântul Ioan Gură de Aur: „Unde îți este, moarte, boldul tău? Unde îți este, iadule, biruința ta? Înviat-a Hristos, și tu ai fost nimic. Sculatu-S-a Hristos, și au căzut diavolii. Înviat-a Hristos, și se bucură îngerii. Înviat-a Hristos, și viața stăpânește. Înviat-a Hristos, și nici un mort nu mai este în groapă”¹²

Învaluit de lumina acestor sentimente sfinte pe care ni le prilejuiește Învieria Mântuitorului, vă îmbrățișez pentru prima dată în calitate de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Marameșului, vă încredințez de dragostea mea părintească și de sincera intenție de a face o bună misiune împreună, vă urez «Sărbători fericite!» și vă zic:

Hristos a înviat!

⁶ Micul Molitfelnic, Cluj-Napoca, 2001, p. 51.

⁷ Patericul, Alba Iulia, 1990, p. 190.

⁸ Sf. Simeon Noul Teolog, Imnul 1 (Y.27). Despre luminarea dumnezeiască și lumina Sfântului Duh, în Studii de Teologie Dogmatică Ortodoxă (Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae), Edit. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991, p. 331.

⁹ Panihida, București, 1967, p. 21.

¹⁰ Ibidem, p. 6.

¹¹ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Teologia Dogmatică Ortodoxă, București, 1978, p. 374.

¹² Slujba Învierii, Alba Iulia, 1997, p. 52.

Pilat

- un personaj pozitiv?

- o perspectivă a Evangheliei a IV-a -
(In 18, 28-19, 16)

Pr. Stelian Tofană

Relatarea ultimelor evenimente din viața lui Iisus (pățimirea, moartea, învierea) ocupă locul central în interesul evanghelistului Ioan față de persoana dumnezeiescului Învățător. Cât privește textul istorisirii pătimirii lui Iisus, din Evanghelia a IV-a, se poate spune că acesta trimite mai mult la contemplație decât provoacă la comentariu. Astfel, Evanghelistul pune cititorul în fața unei reflecții, conturate în timp, asupra misterului suferinței și al morții lui Iisus.¹

Amănunte legate de ceea ce se va fi întâmplat cu Iisus când a fost trimis, noaptea, de la Anna la Caiafa, Evanghelistul nu ne dă. Și nu consemnează, de asemenea, nimic nici din întrevedere cu marele preot, Caiafa, când Iisus a fost înfățișat Sinedriului, convocat la fel noaptea, într-o reuniune specială, dar ilegală (cf. Mt. 26,57-68; Mc. 14,53-65). Ioan pare a fi preocupat mai mult de relatarea așa-zisului „proces” ținut în fața dregătorului roman, Pontiu Pilat. De aceea, după consemnarea episodului întrevederii scurte a lui Iisus cu Anna, fostul arhieru (18,13-23), Ioan trece direct la istorisirea înfățișării lui Iisus în fața procuratorului roman. Cu această ocazie se va vădi regalitatea lui Iisus, puterea Sa de judecător și se va arăta deschis responsabilitatea conducătorilor iudei, precum și „vinovăția” lui Pilat față de moartea lui Hristos.

Textul se compune din trei tablouri în care alternează scene, care se petrec înăuntrul, cu scene ce se petrec afară, în funcție de intrările și ieșirile lui Pilat din Pretoriu.² O parte din proces se desfășoară în curtea Pretoriului, unde se găsește mulțimea, care nu vrea să se întineze, intrând într-o casă păgână, iar altă parte are loc în interiorul palatului dregătorului Pilat, unde acesta dialoghează cu Iisus. Structura planului literar al textului, de formă concentrică, are o semnificație cu totul aparte, întrucât ea scoate în relief conținuturi doctrinare particulare:

- A. 18, 28-32: Capul de acuzare împotriva lui Iisus (în afara Pretoriului).
- B. 18, 33-38a: Pilat îl întreabă pe Iisus despre regalitatea Sa (în Pretoriu).
- C. 18, 38b-40: Pilat îl declară nevinovat pe Iisus (în afara Pretoriului).
- D. 19,1-3: Iisus este încoronat rege al lui Israel (în Pretoriu).
- C'. 19,4-7: Proclamarea publică a regalității lui Iisus (în afara Pretoriului).
- B'. 19, 8-11: Pilat îl întreabă pe Iisus despre originea Sa (în Pretoriu).
- A'. 19,12-16a: Pilat îl judecă pe Iisus (în afara Pretoriului).

Dintr-un text compus cu atâta grijă, reiese clar că întregul proces se concentrează, în esență, pe dialogurile dintre Pilat și Iisus pe teme de regalității (18,33-38) și a originii Sale divine (19,7-11), acuzele legate de prima aducându-i, în cele din urmă, și moartea pe cruce.

1. PRIMUL DIALOG: „REGALITATEA” LUI IISUS (PILAT ȘI IISUS „REGELE”)

Aducerea lui Iisus de la Caiafa, arhierul, la Pilat, are loc în zorii zilei de vineri 14 Nisan (7 aprilie, anul 30). Evanghelistul Ioan notează: „Și era dimineață. Și ei n-au intrat în pretoriu, ca să nu se spurce, ci să mănânce Paștile” (18,28). După ce Iisus, singurul iudeu care a intrat în sala de judecată, a fost împins printre păgâni, Pilat „ieși” în calitate de conducător imparțial și îi întreabă pe conducătorii iudei: „Ce învinuie aduceți omului acestuia?” (18,29)

¹ A se vedea amănunte, în acest sens, A. Janssens De Varebeke, La structure des scenes du recit de la Passion en Jean 18-19, în: “Ephemerides Theologicae Lovanienses”, 38, (1962), 504-522; A. Dauer, Die Passionsgeschichte in Johannesangelium, München 1972; A. Charbonneau, L'arrestation de Jesus, une victoire d'après la facture interne de Jn.18,1-11, în: “Science et Esprit”, 34, (1982) 155-170; I. De la Potterie, La Passione di Gesu secondo il vangelo di Giovanni, Cinisello Balsamo 1988, 168.

² Pretoriul era sala de judecată din palatul rezidențial unde guvernatorul roman își exercita puterea civilă și juridică și administra justiția, când se găsea la Ierusalim. Reședința sa de bază era în Cezareea (cf. FAp. 25,1-6) dar, cu ocazia sărbătorilor, urca la Ierusalim pentru a controla mai bine mulțimile care veneau în cetate și pentru a preveni, astfel, dacă era necesar, insurecțiile și revoltele populare.

⁴ Filocalia 1, Sibiu, 1947, p. 15.

⁵ Pr. Iosif Trifa, 600 istorioare religioase, Sibiu, 1930, p. 347.

Paștile - veselia cea veșnică

✎ Pr. Ioan Chirilă

Paștile este „axis mundi” pentru viețuirea creștină și iudaică, dar, ca orice „axis”, el nu este doar un punct fix într-o geografie spirituală a existenței, ci un topos al întâlnirii, al convergențelor creației cu veșnicia, este un punct din care iradiază anastasisul în toată făptura. Dacă te vei întreba: cum?, vei vedea că este foarte greu să explici, deoarece anastasisul nu se explică, el doar se experiază, el este suprema Taină a împărtășirii lui Hristos făpturilor. Urs von Balthasar vorbea despre „Pâques - le Mystere”, dar, pentru noi, parcă nu este de ajuns modul acesta de exprimare. De aceea, acum, vă voi propune un exercițiu de adâncire exegetică și prin rugăciune în acest mister al Paștilor. Nu pot eu spulbera taina, dar poate rugăciunea, experiența liturgică înțelegătoare, să vă fure pentru frumusețea inimaginabilă a acesteia. Preluând din *Psalmi*, spunem: „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, ca să ne bucurăm și să ne veselim într-însa”, o prelungire a textului „iar drepții să se bucure și să se veselească înaintea lui Dumnezeu, să se desfășoare în veselie” (*Ps.* 67, 3), să se bucure cu εὐφροσύνη αἰώνιος, veselia veșnică. Tema „veseliei veșnice” rămâne încă un subiect pe care nu-l putem cuprinde într-un tot. Fiecare an vine cu momentele culminante liturgice, cu momentele în care ar trebui să ajungem la un alt fel de auzire, să auzim de la toți vestirea îngerilor care ziceau mironosiților: „Bucurați-vă! Nu este aici, ci a înviat!” (ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὄδε). Dar, oare, mai auzim? Ascultați în jurul vostru chiar în acest timp și veți vedea că strigarea este alta. De ce nu putem ajunge la această rostire, la această auzire? Poate pentru că nu ne adâncim în cântare, în slujire, în dreptate, în dreptatea în fața lui Dumnezeu. Căci iată ce ne vestește cântarea pascală. Ea ne grăiește despre dreptul David, despre veselia pe care acesta a nutrit-o atunci când a adus în Sion Chivotul Legii (*II Regi* 6, 1-25), era dreptul în fața lui Dumnezeu deoarece Chivotul era locul arătării lui Dumnezeu, a Dumnezeului Celui Viu, a nemuritorului Dumnezeu. Și totuși, Chivotul era „chivotul umbrei”, o reminiscență ideatică din *Leșirea* 33, 18-23, umbră care se spulberă atunci când peste tot și peste toate strălucește cu putere lumina cea dintâi, lumina cea pururi fiitoare. Acolo umbra, aici lumina Hristos, căci cu aceasta începe veselia cea veșnică, cu adâncirea noastră în lumina dumnezeirii și la ea ajung cei care-și aprind lumina făptuirii din candela Mirelui, cei care, prin făptuire, rămân în lumină iar acum

aud: veniți de luați lumină!, veniți să spulberăm întunericul nopții păcatului prin alăturarea noastră la cântarea îngerilor, căci (acum) „învierea Ta, Hristoase, îngerii o laudă în ceruri, iar pe noi, pe pământ, cu inimă curată ne învrednicește să te slăvim”. Chipul inimii curate, al inimii celei fără de vicleșug, este tot dreptul David (*III Regi* 9, 4; *I Par.* 19, 9; *Ps.* 50, 11), de aceea, se cuvine nouă să adăstăm întru aceeași înțelegere și trăire și să auzim vestirea cea fericită: Hristos a înviat din morți! Paștile cel veșnic nouă azi ne-a răsărit. Acolo chivotul, aici mormântul, mormântul din care strălucește cu neapropiata lumină a Învierii Hristos veselia cea veșnică, grăind: Bucurați-vă! Bucurați-vă căci El este Paștile nostru, El este Cel care ne-a trecut pe noi din moarte la viață și de pe pământ la cer. Dar aceste trăiri nu sunt gustate decât în inimă și cuget curat, în făptură cu simțiri curățate, curățate în șipotul izvorului nescricăciunii, cel izvorât din mormântul lui Hristos. Iar atunci când vorbim despre izvor ne amintim de întâiul izor din Rai, de izvorul cel de sub Sfânta Sfințelor din *Iezechiel*, de stânca cea țâșnitoare de apă, din *Leșirea*

17, 1-7, *Nem.* 9, 15, *Ps.* 77, 19, care acum pălește în fața Celui care aduce băutura cea nouă. Noutatea acestei băuturi este dată de faptul că izvorul este unul veșnic, deci nepieritor. Lucrul acesta este cântat de Avacum profetul atunci când ne vestește despre El că este „Sfântul meu, Tu, Care nu poți muri” (*Av.* 1, 12) – οὐ μὴ ἀποθάνωμεν - și care, astăzi, ai omorât moartea. Ieri era îngroparea, azi înviez cu Tine, Hristoase al meu Cel răstignit, căci ai făcut profeții să cânte: Astăzi este mântuirea lumii, că a înviat Hristos cel atotputernic, veselia cea veșnică (*Is.* 35, 10). Astfel răsună în sufletele noastre cuvântul Scripturii ca ecou al veșniciei din care înțelegem că adevărata trecere este Hristos, că El este Paștile cele curățitoare și că iarăși din mormânt a strălucit nouă, frumos, Soarele dreptății (*Mal.* 3, 20). Mormântul, ce taină și cât de înțelept ne-a deslușit-o Hristos invocând chipul lui Iona (2, 1-11) atunci când ne-a grăit despre semnul lui (*Mt.* 12, 39-41), ce minunat Fiul al Omului?! Iar când vorbim despre această dimensiune tainică, aidoma lui Balthasar, nu putem să nu invocăm deslușirea adusă nouă de Sfântul Maxim Mărturisitorul atunci

când zice despre Hristos că era om adevărat și Dumnezeu adevărat și care, în chip kenotic, S-a așezat în chivotul Fecioarei și negrăit a trecut din acesta în lume, nescricând cheile Fecioarei prin nașterea Sa, iar această trecere nu este altfel decât atunci când a ieșit din mormânt, giulgiurile rămânând ca mărturie, și atunci când prin ușile încuiate a intrat la Apostoli, făcându-le veșnică bucurie. Taină străină în care te cheamă, zicând: „Veniți! Căci iată, voiesc să vă îmbrac acum în podoaba nescricăciunii, locuind împreună cu Mine în Paștile cele de taină”, începătura altei vieți, veșnice, care începe din această noapte de mântuire și strălucită, a vieții cea pururi veselitoare întru fața Ta.

Deci, dar, veselia cea veșnică nu vine din bucuriile cele pieritoare ale lumii, ci din cele care sunt părtașe chipului Învierii lui Hristos. Despre acest fapt ne grăiește prorocii și evangheliștii, zicând: „umplea-mă-vei de veselie cu fața Ta” (*Ps.* 15, 11), iar fața Ta, Hristoase, este chipul cel strălucitor al Celui Înviat pentru îndreptarea noastră (*I Cor.* 15, 12-22) pentru ca noi să credem că a înviat și, crezând, să avem părtașie anastasică la Iisus Domnul nostru (*Rom.* 4, 24-25). Pentru aceasta, însă, trebuie să învățăm a umbla în căile Lui, în căile luminii, căci acestea duc la izvoarele mântuirii (*Is.* 12, 3) din care, scoțând apă cu veselie, săvârșim curățirea cea pururi fiitoare ce ne așază, încununându-ne (*Is.* 35, 10), întru Dumnezeul Meu (*Is.* 61, 10) aducând nencetat cuvântul Tău ca bucurie în inima mea (*Jer.* 15, 16). Când trăiești această bucurie, chiar dacă mai vin peste tine nenorociri, ai nădejdea și credința nedezipită de El că „Acela care v-a adus aceste nenorociri vă va aduce veșnică veselie odată cu mântuirea voastră” (*Bar.* 4, 29), adică, odată cu această noapte strălucită, „sărbătoare a sărbătorilor”

în care Sionul se bucură că de pretutendeni au venit la el fiii săi (*Is.* 2) ca niște făclii de Dumnezeu luminate din a căror strălucire se spulberă întunericul acestui veac cântându-se: „Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime”, căci numai astfel preadulcele glas al Tatălui va fi cu noi în veac întărare a nădejdi. Iar în Sion acest glas grăiește blând: Popoare, bucurați-vă, căci azi a început veselia cea veșnică deoarece se săvârșesc „Paștile cele nouă și sfinte, Paștile cele de taină... Paștile care au deschis nouă ușile raiului”, izbăvire de întristare.

Veselia veșnică vine peste cel cu inimă curată și care nu se teme să intre cu Hristos în mormânt, să lase acolo giulgiul trupului spre încredințarea multora și apoi să învieze cu El întru podoaba nescricăciunii pentru ca arginții veacului să nu îi fure de pe buze mărturia adevărului, iar adevărul este: El, Cel Înviat, prin care ni s-a deschis necuprinsul Treimii. De aceea, vă încredințăm că Paștile este veselia veșnică ce te face să cânti că „Hristos a înviat!” Și câmpul învierii Lui este acolo unde se seamănă întru toate taina frățietății Lui.

Teo-ideologia sau despre pericolul imposibilității de a mai crede

✎ Nicolae Turcan

Nu întotdeauna poți să-ți dai seama că te-ai îndepărtat de credința pe care te gândeai că o ai. Dacă te cercetezi cu grijă constăți că ea este acolo, doar că nu mai „funcționează”: e asemenea unei credințe moarte. Mult mai aproape de tine și infinit mai urgente te atacă problemele zilei, grijile și proiectele de tot felul, diversele activități, lecturile etc. Dacă ai striga către Dumnezeu, El ți-ar răspunde și înghețul inimii s-ar îndepărta, numai că devine tot mai greu ca dintr-o viață atât de bine planificată și explicată să mai poți înălța o rugăciune reală, o recunoaștere a propriei nimicnicii. Cum să-ți mai vezi insuficiența, de vreme ce totul e aproape perfect, desfășurându-se după liniile planurilor bine făcute? Într-un fel, te trezești singur și părăsit, prizonierul propriei perfecțiuni pe care te iluzionezi că o ai. De aceea, la o primă vedere, mai aproape de Dumnezeu par ratații, leneșii, trândavii, cei ce nu fac nimic, cei lipsiți de proiecte și de carieră, cu toate că, la rândul lor, sunt împiedicați de propria distanță până la smerenia salvatoare, o distanță ce seamănă prea adesea cu infinitul pentru a mai putea fi parcursă.

Nu poți să-L iei pur și simplu pe Dumnezeu și să-L transformi în apendicele existenței tale reușite. Dacă faci astfel, îl ucizi. Dumnezeu mort este metamorfozat eventual într-o ideologie a binelui, dar o ideologie golită de viață. Poți face fapte minunate în numele acestei iluzii a divinului, poți aju-

ta semeni, poți construi asociații de binefacere și câte altele care se mai pot imagina! Cu toate acestea, chiar atunci când te cuprinde satisfacția ideologică a acordului cu propriile proiecte reușite, Dumnezeu mort rămâne doar o umbră îndepărtată care nu poate da viață. Ești asemenea unui romanțier: în timp ce-ți construiești cu minuțiozitate capodopera, viața ți se scurge pe cele mai întunecate fâgașuri, în timp ce pe Dumnezeul în care credeai l-ai micșorat, l-ai făcut infim.

Dacă ești teolog, devii teo-ideolog. Adică faci și desfaci proiecte peste proiecte în numele unui Dumnezeu care nu mai este de mult Dumnezeul cel viu, ci mortul din tine însuși. Îmbălsămat, conservat, pus în vitrină, cult, acest cadavru divin devine temei pentru înălțarea de sine: toate realizările sunt ca un deget revelator îndreptat spre magnifica-ți personalitate. Fără să vrei, devii propriul tău zeu, edificându-ți cultul propriei voințe și crezând tot mai mult că ești pe culmile viețuirii și înțelegerii creștine. De mântuire nu mai ai cu adevărat nevoie decât mai târziu, pentru că în afară de moarte lucrurile par a se construi după reguli pe care le controlezi. Ai devenit un prizonier ideologic, fără să știi când și că s-a întâmplat, puținele străfulgerări ale adevărului rămânând de cele mai multe ori în umbră. Orgolios, te întrebă în barbă: de ce să mai postești, dacă gândești la fel de bine și de corect și fără post? De ce să mai mergi la spovedanie, când cel ce te spovedește a dovedit de atâtea ori nu doar că e mai puțin inteligent decât tine, ci chiar că înțelege mai puțin, fiind departe de profunzimea pe care tu, evident, o deții? De ce să mai asculti de cei considerați de mulțime îmbunătățiți și înaintați pe calea credinței, când ei au citit de o sută de ori mai puține cărți fundamentale decât tine? Și, în fond, nu cumva Dumnezeu vrea exact acest tip de credință pe care-l „practici” tu, iar nu cei mai puțin citiți? Dacă la început puținătatea credinței proprii te

stânjenea încă, acum ea nu mai pune nicio problemă. Dumnezeu s-a transformat într-un Dumnezeu al cărților, raiul într-o bibliotecă și viața într-o carieră plină de succes. Iar când terifianta moarte te încearcă, luându-ți pe vreunul dintre apropiați, nu mai înțelegi nimic și nu-ți rămâne decât să-L acuzi pe Cel Preaînalt că e nedrept – chiar mai nedrept decât acei mari oameni care construiesc o societate a toleranței și a bunei înțelegeri –, un Dumnezeu de care, în fond, nici nu mai ai nevoie.

Și, într-adevăr, la ce ți-ar trebui un zeu construit cu miga-lă de jos în sus, dinspre om înspre cer, prin cele mai complexe artificii ale rațiunii? Chiar când îți dai seama că Dumnezeu e mort sau cel puțin nefolositor, nu mai ai timp să observi că tu ești acela, că pe tine te-ai ucis, aruncându-te apoi în afara adevărului. Și chiar de ai ști prin ce metode s-ar putea ieși din situația bizară în care ai ajuns, tot nu le vei putea pune în aplicare. Mai întâi de toate fiindcă e aproape imposibil să te tragi singur afară din mlaștină și, în al doilea rând, dacă smerenia totuși te-ar putea salva, ea pare de-a dreptul indecentă: un Dumnezeu care așteaptă să te umilești înaintea Lui, nu este el vetust? În acest timp, proiectele merg mai departe, discursurile în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh pot fi de-a dreptul șic, având multă trecere la pătura cultă și demonstrând că, din punctul de vedere al statutului de teolog oficial, n-ai pierdut nimic. Nu mai vrei să-ți dai seama că ai ajuns, încet, încet un teo-ideolog, unul printre atâtea alții, și nici că Dumnezeu te-a vărsat din gura Lui, pentru că nu mai ești nici rece, nici fierbinte, ci doar căldicel. Un căldicel cult. Pe care doar recunoașterea propriei nimicnicii îl mai poate salva, dacă e cerută cu stăruință, în condițiile în care propria credință nu s-a transformat, prin opulența și bogăția duhului propriu, într-un fel de imposibilitate de a mai fi, de a mai crede.

Pilat - un personaj pozitiv?

Continuare din pag. 2

In acest moment cei care vor decide soarta lui Iisus se înfruntă. Pe de o parte, conducătorii iudei, acuzatorii, pe de altă parte, păgânul, prezentând puterea. O prăpastie de dispreț reciproc îi separă. Va fi suficientă, totuși, afirmarea simplă a regalității lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu, pentru ca să apară legăturile secrete care să-i unească.

Dintre acuzele aduse de sinedriștii lui Iisus, și anume, că răzvrătește poporul, că-l împiedică să dea dajdia Cezarului și că s-a făcut pe sine „Rege” (cf. Lc 23,2), Pilat o ia în seamă doar pe ultima. De aceea, el se retrage cu Iisus în sala de judecată și discuția pe care o poartă cu El este concentrată tocmai pe această acuză. Pilat Îl întreabă: „Ești tu, regele iudeilor?” (18,33)

Întrebării lui Pilat, Mântuitorul Hristos îi răspunde tot printr-o întrebare, ceea ce l-a surprins pe dregătorul roman: „De la tine însuși spui aceasta, sau alții ți-au spus-o despre Mine?” (18, 34). Pilat reacționează oarecum orgolios, tot printr-o întrebare, dar una retorică: „Nu cumva sunt eu iudeu?” Cu alte cuvinte, procuratorul îl atenționează pe Iisus de faptul că el nu poate să-l acuze de învinuire pe care i le aduc iudeii, întrucât el nu este iudeu. „Poporul Tău și arhierii Te-au predat mie. Ce-ai făcut?”, continuă Pilat (In. 18,35).

În acest context, Mântuitorul Hristos revine la prima întrebare a lui Pilat, cea legată de împărăție și de împărat, încercând să-l lămurească pe magistratul roman de ce natură era împărăția Lui și ce fel de rege era El. Astfel, Iisus îi spune: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta” (18,36). Așadar, răspunsul lui Iisus este scurt, încercând să-l scoată pe Pilat de sub influența bănuielilor că ar fi vorba de vreo mișcare, care ar avea menirea să instaureze o împărăție lumească și care să intre în conflict cu cea romană. De aceea, îi argumentează mai departe: „Dacă împărăția Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat Iudeilor. Dar, acum, împărăția Mea nu este de aici” (18,36). Cu alte cuvinte, Mântuitorul Hristos îi spune lui Pilat: Ce împărat pot să fiu Eu, din moment ce Eu n-am pe nimeni care să Mă apere? Pilat îi replică însă, întrebându-L: „Așadar, tu ești împărat?” Iisus i-a răspuns: „Tu zici că Eu sunt împărat” (18,37). Deci, dacă tu spui că Eu sunt împărat, dacă din cele ce am spus Eu, tu înțelegi că sunt împărat și dacă ai înțeles despre ce împărăție este vorba, atunci sunt Împărat!, îi replică, dar indirect, Mântuitorul.

Iisus adăugă, mai departe: „Eu spre aceasta M'am născut, și pentru aceasta am venit în lume: ca să mărturisesc adevărul; oricine este din adevăr ascultă glasul Meu” (18,37). Prin aceste cuvinte, El caută să explice natura Împărăției Sale, adică o împărăție spirituală, o Împărăție a adevărului, a dreptății dumnezeiești, cum alta pe pământ, nu există.

Auzind Pilat cuvântul „adevăr”, pune întrebarea, rămasă peste veacuri, fără răspuns: „Ce este adevărul?” (18,38) Ne întrebăm: De ce, oare, nu i-a dat Mântuitorul Hristos lui Pilat un răspuns la întrebarea sa sceptică? Pentru că adevărul nu trebuie explicat. El se impune ca valoare intrinsecă prin sine însuși. De aceea, adevărul nici nu poate fi argumentat. El are întotdeauna valoare de argument suprem. În cazul de față, Adevărul era întruchipat în Persoana lui Iisus și în cuvântul Său. Dacă Pilat n-a înțeles acest lucru și n-a văzut în Persoana Sa și în cuvântul Său, adevărul, orice explicație a Mântuitorului ar fi fost de prisos. Adevărul se afla în fața lui Pilat. Acesta trebuia doar să-L vadă, să-L înțeleagă, să-L simtă. Întrebarea despre adevăr, în prezența adevărului, însemna, de fapt, neînțelegerea adevărului. Pilat nu l-a pătruns. Oare, n-a putut, sau n-a voit? Sunt întrebări la care poate nu vom avea niciodată un răspuns convingător. Dar, era nevoie de această confruntare cu autoritatea supremă pentru ca suveranitatea supremă a lui Iisus să fie manifestată.

După acest interogatoriu, Pilat iese afară, la iudei, și le spune: „Nu găsec în El nici o vină” (18,38). Pilat a intuit că nu are de-a face cu un împărat, care ar putea să uzurpe, prin puterea lui politică, tronul Cezarului roman. Nu este exclus ca Pilat, prin întrebarea sa: „Ce este adevărul?” să fi exprimat convingerea că, probabil, are în fața lui un gânditor, un filosof, un visător, un inofensiv, și, nici într-un caz, un dușman. Și,

de aceea, va fi spus: „Nu găsec în el nici o vină”. Cuvintele lui erau acum, una dintre primele mărturii ale nevinovăției lui Iisus.

În continuare, Ioan nu prezintă înfățișarea lui Iisus înaintea tribunalului lui Irod Agripa (Lc 23,8-12), nici restituirea celor treizeci de arginți de către Iuda (Mt 27,3-10), ci amintește un obicei de clemență. Pilat încearcă astfel să se sustragă presiunii conducătorilor iudei, care cer insistent crucificarea lui Iisus, prin folosirea dreptului său de a grația un prizonier cu ocazia sărbătorilor mari. „Dar este la voi obiceiul ca la Paști să vă eliberez pe unul. Voiți deci să vă eliberez pe regele iudeilor?” (18,39). Mulțimea, la instigarea conducătorilor săi, strigă în tumultul general: „Nu pe acesta, ci pe Baraba” (18,40a). Așadar, cel grațiat a fost Baraba și nu Iisus. Cu o ironie puțin amară, evanghelistul remarcă doar că: „Baraba era un tâlhar (18,40b).”

Scena este de un simbolism accentuat: omul obligat de a alege între Mesia și un hoț, între adevăr și opusul lui, preferă hoțul. Acum cititorul poate să înțeleagă că răspunsul la întrebarea lui Pilat „Ce este adevărul?”, este dat aici, în momentul în care omul este pus în situația de a face o alegere: Hristos sau Baraba. Prima parte a procesului se termină prin eliberarea unui răsculat periculos și condamnarea unui om pașnic. Judecata împotriva lui Iisus este, în realitate, o judecată împotriva acuzatorilor săi, constrânsi în fața luminii să-și dezvăluie comportamentul tenebros. Acela, care este Adevărul, nu îngăduie falsitatea și duplicitatea, ci îl obligă pe om să opteze pentru, sau împotriva Lui. Dar, alegerea omului arată că acesta preferă, adesea, minciuna, în schimbul adevărului, refuzând să identifice împărăția lui Iisus cu adevărul și dreptatea.

AL DOILEA DIALOG: ORIGINEA LUI IISUS (PILAT ȘI IISUS „FIUL LUI DUMNEZEU”)

Pilat a observat că nici Irod nu l-a găsit vinovat pe Iisus (Lc 23, 8-14) și a rămas surprins de acest lucru, de aceea se adresează din nou arhierilor și căpeteniilor poporului, spunându-le: „Ați adus la mine pe omul acesta ca pe un răzvrătit al poporului [fapt pe care Pilat nu-l putuse constata]. Iată, eu cercetându-l în fața voastră n-am găsit în el nici o vină din cele pe care voi i le aduceți. Și iată, nici Irod n-a găsit nici o vină, căci l-a trimis iarăși la noi. Așadar, iată, el n-a făcut nimic vrednic de moarte” (Lc. 23, 14-16; In19,4).

Pilat își exprimă, din nou, convingerea că Iisus este nevinovat: „Iată, vi-l aduc afară, ca să știți că eu nu găsec în el nici o vină” (19,4). Această exprimare a nevinovăției lui Iisus este o nouă încercare a lui Pilat de a-L elibera.

La strigătele insistente ale poporului de a fi răstignit, Pilat apelează la un alt procedeu prin care încearcă eliberarea lui Iisus: poruncește să fie bătut, să se împletească o cunună de spini, să i se pună pe cap, să fie îmbrăcat cu o hlamidă roșie, batjocoritoare, și astfel, cu sângele curgându-i șiroaie pe față și pe întreg trupul Lui, să fie înfățișat mulțimii. Este curios acest procedeu al lui Pilat, dar el nu trebuie înțeles altfel decât ca o nouă încercare de a-L elibera pe Iisus. Luca este explicit, în acest sens. Deși cunoaște această scenă cumplită nu o relatează, ci prezintă biciuirea ca pe o pedeapsă ordonată de Pilat pentru a da satisfacție iudeilor și pentru a-l putea apoi elibera pe Iisus (Lc 23,16.22). Istovit și desfigurat de lovituri, Pilat îl scoate pe Iisus, cu această înfățișare, în fața poporului, și zice: „Iată omul!” (19,5).

Prin această scenă, Pilat a încercat să stârnească, pe de o parte, mila mulțimii, iar pe de altă parte, să le arate sinedriștilor că acela pe care ei l-au condamnat, a Cărui moarte o cereau, este un inofensiv: Așa arată un împărat?, bătut, schingiuit, batjocorit și de nimeni apărut? Acesta este numai un om! Un rege are o împărăție, are ostași, care se luptă pentru el și-l apără, atunci când este cazul. Acesta nu are pe nimeni. Așadar, nu e împărat!, va fi voit să spună Pilat.

Dar, nici această înfățișare, cu totul umilitoare a lui Iisus, nu reușește să înduplece poporul, ba, dimpotrivă, devine mai întăritat, strigând debusolat: „Răstignește-l! Răstignește-l!” (19,6). Atunci Pilat le-a zis: „Luați-l voi și-l răstigniți, că eu nu găsec nici o vină în El” (19,6). Este acum a patra oară, consemnată de evangheliști, când Pilat declară nevinovăția lui Iisus. Iudeii au răspuns: „Noi avem o lege, și după legea noastră, el trebuie să moară pentru că s-a făcut pe sine Fiul lui Dumnezeu” (19,7). Din acest moment începe etapa decisivă a condamnării lui Iisus.

În acest context, Sf. Ioan evanghelistul consemnează: „Când a auzit Pilat acest cuvânt, mai mult s-a temut” (19,8).

Pilat auzind că Iisus este rege, s-a temut pentru sine, întrucât Tiberiu, Cezarul de la Roma, n-ar fi îngăduit ca în regatul său să se întâmple o mișcare în care cineva să-i uzurpe tronul, iar dregătorul să o încuviințeze. Dar, în clipa când a auzit că Iisus s-a făcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu, Pilat, politeist fiind, influențat, ca roman, de superstițiile și credințele mitologice, mai mult s-a temut, crezând că vreun zeu își va fi trimis fiul pe pământ, iar el este pus acum în situația să-l piardă. Teama că o astfel de decizie ar putea avea asupra lui consecințe și influențe negative, decisive, l-a înfricoșat nespun de tare. Așadar, Pilat nu putea rămâne, în acest caz, impasibil.

Fiind vorba acum de o nouă acuză, aceasta cerea un nou interogatoriu, de aceea, Pilat se retrage cu Iisus din nou în Pretoriu și-l întreabă: „De unde ești Tu?” (19, 9). El nu i-a dat însă, nici un răspuns. Mirat de tăcerea Sa, întrucât pe timpul primului interogatoriu are un dialog cu Iisus, Pilat îl întreabă: „Mie nu-mi vorbești? Nu știi că am putere să Te eliberez și am putere să Te răstignesc?” (19, 10).

Iisus îi răspunde acum lui Pilat: „N-ai fi avut nici o putere dacă nu ți-ar fi fost dată de sus. De aceea, cel ce M-a predat ție mai mare păcat are” (19,11). Iisus vrea să spună că planul de mântuire al lumii, așa cum a fost el văzut (nu prestabilit) de Dumnezeu, în atotștiința Sa, din veșnicie, trebuie să se realizeze, indiferent de oameni sau de circumstanțe.

În cele din urmă, poporul observând că Pilat căuta, din acea clipă, și mai mult să-L elibereze (19,12), strigă cu și mai mare înverșunare: „Dacă-l eliberezi pe acesta, nu ești prieten al Cezarului. Oricine se face pe sine împărat este împotriva Cezarului” (19,12). Acesta este ultimul șiretlic la care au apelat mai-marii poporului, instigând mulțimea împotriva lui Pilat, dar și ultimul atac la adresa procuratorului. Se pare că Pilat a încercat acum să facă uz de puterea sa și să-L elibereze pe Iisus. Nu știm însă și metodele prin care va fi încercat să realizeze acest lucru. Evangheliștii nu ne spun. Oricum, sinedriștii au înțeles clar intenția repetată a lui Pilat de a-L elibera pe Iisus.

În clipa aceasta, Pilat auzind aceste cuvinte, L-a dus afară pe Iisus, a șezut pe scaunul de judecată, în locul numit „pardosit cu pietre”. Evanghelistul Ioan consemnează că „era Vinerea Paștilor, ca la al șaselea ceas” (19,14). Și a zis Pilat iudeilor: „Iată, împăratul vostru!” Aceia însă au strigat: „Ia-l, Ia-l!, Răstignește-l!” (19,15). Pilat le-a zis, probabil și ironic acum: „Să răstignesc pe împăratul vostru?” Arhierii au răspuns, aducând viclenia, răutatea și șiretenia lor, la paroxism: „Nu avem împărat decât pe Cezarul” (19,15). Cât de prieteni se arătau ei acum Cezarului, când, în realitate, nu erau! Cât respect păreau ei acum că arată Cezarului, când, de fapt, ei îl urau de moarte! Când Pilat a auzit aceste cuvinte, n-a mai putut să facă nimic. El nu mai putea acum să spună absolut nimic; era în joc Cezarul, puterea lui, autoritatea lui. Și astfel, **Pilat a fost învins, dar nu convins.**

Dar, ne întrebăm, totuși, acum: ce mai putea să facă Pilat? Politic, nimic. Dar, în plan personal, putea să facă totul: Să-L elibereze pe Iisus, făcând uz de puterea sa și să nu-l intereseze ce s-ar fi auzit la Roma. Cu siguranță, în acest caz ar fi plătit cu viața decizia sa. Dar, avea astfel șansa să devină primul martir pentru Iisus, salvând și lumea păgână, ca reprezentant al ei, în atitudinea acesteia față de Iisus. Dar, n-a făcut-o. Și aceasta-i vina lui Pilat: *nu-și asumă, până la capăt, destinul de martor al nevinovăției lui Iisus.* Și-a cruțat viața și puterea. Dar atitudinea sa s-a întors împotriva lui: Pilat sfârșește exilat și decapitat în Galia, din porunca Cezarului. Destinul i-a oferit aceeași plată!

Totuși, Pilat mai face, în final, un gest, care îi salvează reputația: se spală pe mâini în fața poporului, semn al exprimării nevinovăției sale față de cel condamnat, și rostește: „Nevinovat sunt de sângele Dreptului Acestuia”. Ba, mai mult, avea chiar să profetească soarta viitoare a poporului: „De acum, voi veți vedea” (Mt 27,24). Și-apoi, pronunță cutremurătoarele cuvinte care au zguduit lumea: „Să fie răstignit!”

Ca o concluzie finală, nu putem afirma că Pilat este nevinovat de sentința pe care a dat-o în procesul Mântuitorului Hristos, dar putem spune că el a avut **rolul cel mai pozitiv** în desfășurarea acestuia (încercând de 8 ori să-L elibereze pe Iisus), comparativ cu toți cei angajați în drama care a mântuit lumea.

Sărbătoarea Învierii Domnului în iconografie

Marcel Muntean

fintele Paști ori Praznicul Învierii Domnului, serbat în acest an de către toate confesiunile creștine, ne cheamă să ne bucurăm împreună în același cuget; ca după această perioadă de post, rugăciune și penitență să ne unim gândurile și faptele noastre cele bune asemenea cântării din noaptea Învierii și să putem spune și noi: *Hristos a înviat din morți cu moartea pre moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le*, fiind convinși cu adevărat că vestind învierea Mântuitorului, avem în conștiința noastră și propria noastră înviere, după mărturia Sfântului Apostol Pavel, pe care le-o dă Corintenilor: *Și dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este atunci propovăduirea noastră, zadarnică și credința voastră... Dar acum Hristos a înviat din morți, fiind începătură (a învierii) celor adormiți.*¹

Cinstirea Învierii Domnului reprezintă cea mai luminoasă și mai importantă sărbătoare din întreg anul bisericesc, ea fiind ținută încă din perioada apostolică; iar martorul direct la această minune dumnezeiască ne este Sfânta Scriptură.

Cuvântul Paști este de origine ebraică *Pesah-trecere*, fiind folosit pentru sărbătoarea azimilor, sărbătoare anuală ce amintește de trecerea prin Marea Roșie a poporului evreu eliberat din robia egipteană. Din limba ebraică cuvântul a fost preluat de creștini, fără să existe vreo legătură, decât cea de nume și cea de dată, deoarece creștinii vor evoca în aceasta Patimile, moartea și Învierea lui Hristos ce s-au petrecut în anul 33, concomitent cu *Pesah-ul* iudaic. La început această comemorare anuală se referea la ziua de 13 Nissan prima lună plină de după echinocliul de primăvară fiind ținută în joia de dinaintea Duminicii Învierii, în amintirea Cinei celei de Taină.

Pentru primele comunități de creștini acest moment va însemna mai apoi și comemorarea morții, iar mai târziu și a Învierii Domnului; de aceea aceste evenimente din istoria mântuirii noastre *Cina, Patimile, Învierea*, vor fi serbate în același context. Mai târziu, Sfinții Părinți în timpul Sinodului I Ecumenic de la Niceea din anul 325, au decis ca Paștele să se serbeze de către toată creștinătatea în prima Duminică cu lună plină, după echinocliul de primăvară.²

Din punct de vedere al modului de ținere a acestei mari sărbători creștine, încă de la început ea era înfăptuită sâmbătă spre duminică noaptea, când credincioșii așteptau momentul Învierii ce era întâmpinat cu cântări de bucurie, lumini multe și cu săvârșirea Utreniei și a Sfintei Liturghii. Tot în vechime, în această noapte avea loc botzul catehumenilor, ei fiind înveșmâtați în straie albe, semn al curățirii de păcate, al îngropării și învierii împreună cu Hristos. În timpul împăratului Constantin cel Mare se luminau nu doar bisericile, ci și casele credincioșilor cu torțe aprinse, astfel încât noaptea Învierii părea mai luminoasă decât ziua.³

Creștinii se salutau din această zi și până la Înălțarea Domnului, cu salutarea: *Hristos a înviat!* la care se răspundea: *Adevărat a înviat!*, iar atunci când se întâlneau își cereau iertare unii de la alții, înainte de împărtășanie, obicei păstrat și azi.

După terminarea slujbelor întreaga comunitate lua parte la masa pascală sau agapa, de asemenea, ritual existent și în timpul nostru, unde se binecuvântau bucatele: pâinea dulce-pască, brânza, carnea, mai ales de miel (reminiscență primitivă prin tradiția evreiască) și ouăle roșii ce simbolizează Sângele Mântuitorului.

Astăzi însemnătatea evenimentului este la fel de puternică, în tradiția ortodoxă sunt păstrate slujbele, spovedania și împărtășirea credincioșilor pe tot parcursul sărbătorii. În țara noastră, cu precădere în Transilvania, la acest praznic credincioșii primesc din partea bisericii *Sfintele Paști*, ce desemnează pâinea amestecată cu vin.

Iconografia sărbătorii este și ea la fel de interesantă având izvorul creației atât în Sfânta Scriptură cât și în Sfânta Tradiție așa cum este recunoscut și în Biserica Ortodoxă și în cea Romano-Catolică.

Precizăm modul distinct de pătrundere și înțelegere a icoanei de sorginte bizantină în acord cu caracterul liturgic al ei, în raport cu tabloul religios ce rămâne tributar aspectului estetic, teologic și educativ al imaginii sacre.

Icoana bizantină este o realitate transfigurată a lumii din vine în care elementele vizual-figurative sunt simplificate, transformate, idealizate corespunzând teologiei temei și sărbătorii liturgice. Tabloul religios încetățenit în spațiul occidental, corespunde stilurilor Europei Occidentale ce trece de la Romanic, Gotic ori Renaștere și ajunge până în secolul al XXI-lea.

Dacă icoana rămâne un simbol perpetuu înscris în coordonatele canonului bizantin, tabloul religios dă libertate absolută creatorilor, apelează la inovațiile realității, impresionând prin perfecțiunea redării anatomice ce se identifică cu stiluri, forme și modele distincte.

Iconografia creștină cuprinde mai multe reprezentări ale sărbătorii *Învierea Domnului*. În vechime, imaginea Profetului Iona ieșind din pântecul chitului simboliza viitoarea scenă iconografică; precum și cea a mironosițelor femei întâlnite de către înger la mormânt conform relatărilor evanghelice.

Încă din secolul al III-lea în biserica de la Duras-Europos exista această viziune reprezentativă; dar cea mai consacrată imagine o putem considera pe cea intitulată *Pogorârea la iad a Domnului*. Printre exemplele primordiale poate fi aceea a ilustrării scenei realizate pe una dintre coloanele ciboriului Bisericii Sfântului Marcu din Veneția, de secolul al VI-lea. Referindu-se la taina acestui eveniment fundamental din istoria mântuirii, patriarhul Serghie al Moscovei amintește: *Hristos înviat a ieșit din mormânt tot așa cum a intrat la Apostoli prin ușile încuiate pe care nu le-a deschis; a ieșit din mormânt fără nici un semn că cineva din preajmă ar fi văzut ceoa.*⁴

ICOANA

Pogorârea la iad.

ompoziția are la bază epistola Sfântului Apostol Petru ce ne amintește despre Mântuitorul care *s-a dus și a propovăduit și duhurilor ce erau în temniță.*⁵ Hristos în smerenia Sa, asumându-și firea umană se pogorâre la iad, biruindu-l; eliberându-i pe protopărinții noștri, Adam și Eva împreună cu dreptii Vechiului Testament. Acest fapt constituie tema principală a sfintelor slujbe din Sâmbăta Mare și din praznicul Învierii, așa cum reiese din Irmosul canonului pascal- cântarea a 6-a: *Pogorâtu-Te-ai în cele mai de jos ale pământului și ai sfărâmat încuietorile cele veșnice, care țineau pre cei legați, Hristoase; și a treia zi, precum Iona din chit, ai înviat din mormânt.*⁶

Coborârea la iad, icoană, sec. al XV-lea, Muzeul de Istorie și Arheologie, Novgorod.

Coborârea la iad, icoană, detaliu, tempera pe lemn, sec. al XVI-lea, Muzeul Mănăstirii Bistrița.

Icoana *Învierii* se mai numește și *Anastasis* și este încununarea praznicelor împărătești, fiind așezată atât pe iconostas, cât și pe tetrapod în naosul bisericilor, ea exprimând prin excelență lumina divină pogorâtă la iad. De asemenea, poate fi amintită ca și izvor al scenei și evanghelia apocrifă a lui Nicodim. În aceasta se relatează că cei doi fii ai lui Simion, Carinus și Leucius, au înviat în ziua morții lui Hristos. Tot ei, ne reamintesc dialogul purtat de Hristos cu stăpânul iadului: *Ridicați-vă, porțile stăpâni (ai iadului), deschideți-vă porți veșnice, ca să intre împăratul slavei ... iar, mai apoi, același glas răsună, asemenea tunetului: Deschideți porțile, dați deoparte porțile veșnice, ca să intre împăratul slavei ... Și împă-*

*ratul mării s-a ivit, sub chip de om, și a luminat întunericul veșnic. A zdrobit lanțurile, și puterea lui de învins ne-a cuprins pe toți, pe cei ce eram scufundați în adâncul întunericului păcatelor și în umbra de moarte a greșelilor noastre. Iisus i-a chemat la El pe cei înviați: Veniți la Mine, toți sfinții, voi ce ați purtat chipul și asemănarea Mea.*⁷

Compoziția icoanei își are izvorul în spațiul bizantin de unde a fost preluată, cu variantele ei, și în cel apusean. În centrul lucrării, Hristos, înveșmântat în haine strălucitoare, pășeste pe ușile sfărâmate ale iadului, având în mâna stângă un sul (rotulus), semn al propovăduirii Învierii în iad. În alte icoane, El ține o cruce monumentală decorată cu motive ornamentale, simbol al biruinței asupra morții, iar cu dreapta Sa, îl ridică pe Adam din mormânt. În icoanele din secolul al X-lea, Iisus întinde cele două mâini lui Adam și Evei. Împreună cu ei sunt pictați, de o parte și de cealaltă, dreptii Vechiului Testament, printre care îi recunoaștem pe împărații David și Solomon, purtând coroane, alături de Sfântul Ioan Botezătorul. Uneori, în dreapta icoanei este redat profetul Moise, purtând în mâini tablele Legii, ca de altfel și Abel, primul sacrificat. În jurul lui Hristos, mandorla multicoloră (în anumite icoane monocromă) îi deține și pe câțiva îngeri pictați prin contururi ușoare, așa cum îi vedem și în alte compoziții, precum Înălțarea sau Adormirea Maicii Domnului. Detaliile unui peisaj muntos se desfășoară în cele două părți simetric; la baza lucrării este înfățișat iadul, aidoma unei prăpăstii de culoare neagră, ce se deschide spre privitor și conține diverse detalii semnificative precum lacăte, chei sfărâmate și chipuri ori figuri ale diavolilor. Întreaga compoziție, cu o adâncă reverberație interioară a misterului pascal, inspiră echilibru și armonie. Iisus unește prin Învierea Sa atât lumea celor de dedesubt, cât și cea terestră, făcându-ne martori direcți ai Învierii, părtași ai propriei noastre învieri.

Dintre tablourile sau compozițiile religioase din spațiul picturii apusene, menționăm lucrările semnate de Piero della Francesca și El Greco.

Iluzionist al spațiului și al proporțiilor, Piero della Francesca structurează marile lui picturi monumentale în planuri succesive, supunând natura și omul unei vaste și logice geometrii⁸. Lucrarea *Învierea* ne prezintă într-un cadru de peisaj autumnal și melancolic momentul ieșirii din mormânt al lui Hristos. El este redat având în mâna dreaptă steagul biruinței și pășeste cu piciorul stâng deasupra mormântului, de tip sarcofag. La baza compoziției patru soldați sunt pictați în poziții adunate sugerând starea adormirii. Monumentalitatea ansamblului, gama cromatică reținută și modelarea sculpturală a figurilor constituie elementele simbol ale picturii lui Piero della Francesca. Contrar misterului evanghelic referitor la Înviere, artistul cu o precizie și meticulozitate scrupuloasă aduce în fața privitorilor o secvență de realitate pe care ne-o tălmăcește într-un limbaj bine articulat. Influența sculpturii antice e simțită în întreaga pictură. Pictorul accentuează veridicitatea reprezentărilor dând importanța sugerării realității și umanității lui Hristos. Singurele detalii ce ne amintesc de patima și Învierea Sa sunt: semnele cuiele vizibile, steagul și nimbul. Întreaga compoziție exprimă melancolie, pesimism fără a ne deschide încrederea în ideea de înviere pe care o definește creatorul.

Continuator al mării școli venețiene de pictură a lui Tizian și Tintoretto, El Greco (Domenikos Theotokopoulos) își va găsi o a doua patrie în Spania unde arta sa se spiritualizează, se desprinde de natură, reverberând în aluziile vagi spre expresiile sale lirice.

Tabloul intitulat *Învierea Domnului* se construiește în două registre distincte, cel al întunericului morții și cel al învierii și luminii. Figurile alungite și contorsionate ale soldaților în mișcare ce par asemenea unor forme de flăcări ce pâlpâie, străjuiesc partea inferioară a tabloului. Deasupra tuturor tronează Iisus într-o atitudine liniștită, pacifistă. Extazul soldaților, somnul și plutirea lor în spațiul întunecat al pânzei contrastează cu figura luminoasă și calmă în mișcare ascendentă a Mântuitorului. Gama cromatică e bizară, ea este alcătuită din tonuri pure în care albastrul și galbenul sunt notele dominante.⁹

⁷ I.D. Ștefănescu, *Iconografia artei bizantine și a picturii feudale românești*, Ed. Meridiane, București, 1973, p. 131.

⁸ Louis Réau, *Iconographie de l'art Chrétien*, tome second, Ed. Presses Universitaires de France, Paris, 1957, p. 531.

⁹ Piero della Francesca, Ed. Meridiane, București, 1981, p. 6.

⁹ George Oprescu, *Manual de Istoria artei - Barocul*, Ed. Meridiane, București, p.201.

¹ Biblia sau Sfânta Scriptură, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1993, p. 1307.

² Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Prof. Ecaterina Braniște, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Ed. Diecezană, Caransebeș, 2001, p. 353-354.

³ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Liturgica Generală cu noțiuni de artă bisericească*, Ed. I.B.M.B.O.R., București, 1985, p. 220-221.

⁴ Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, Ed. Sofia, București, 2003, p. 201.

⁵ *ibidem*, p. 201.

⁶ *Idem*.

Ce se întâmplă cu vocațiile monahale?

✠ Ierom. Grigorie Benea

Mi s-a încredințat ascultarea de a rosti un scurt cuvânt cu titlul: „Ce se întâmplă cu vocațiile monahale?”. Îngăduiți-mi să-mi exprim mai întâi într-o oarecare măsură uimirea, și în același timp teama și rușinea, pentru faptul că vorbesc astăzi la această sinaxă monahală, și de aceea să vă rog să fiți îngăduitori cu ezitățile și emoțiile mele și în același timp să cereți Bunului Dumnezeu să-mi dea cuvânt spre folos sufletesc. Rușinea se referă și la vârsta mea tânără și la faptul că trebuie să vorbesc în fața unor oameni mai sporiți duhovnicește și cu o mult mai mare experiență decât a mea, însă și la faptul că nu mă consider o pildă sau un exemplu clasic – dacă pot spune așa – de vocație monahală. În ce sens? Când eram în facultate la Teologie, țin minte cum mă rugam lui Dumnezeu: „Doamne, orice, făcă-se voia Ta, numai nu călugăr!” De multe ori, înaintea planurilor lui Dumnezeu rămânem fără pricepere... M-am bucurat totuși citind la părintele Sofronie Sakharov că și el, după ce se făcuse monah și avea unele ispite, se ruga lui Dumnezeu: „Doamne, Tu știi că eu n-am prea vrut [să devin monah], dar până la urmă Tu ai fost mai puternic decât mine și ai biruit.” Sper ca într-adevăr și în mine să fi biruit și să biruie Dumnezeu.

Dacă totuși îndrăznesc să rostesc un cuvânt, este mai întâi pentru ascultare, și apoi pentru încă două motive: unul, faptul că profesorul meu îndrumător de la Tesalonic, părintele Teodor Zisis, a scris o excepțională carte despre monahism, lucrarea sa de docent, cu titlul *Tehni Parthenias* (*Arta sau Mes-teșugul fecieriei*) – lucrare de care am putut să mă folosesc –; iar al doilea, faptul că atunci când am primit însărcinarea de a rosti acest cuvânt mă aflam în Sfântul Munte Athos, unde am avut prilejul să întreb pe mai mulți părinți duhovnicești despre această temă. Voi spune însă și unele gânduri de-ale mele, care demult mă frământă.

O să încep cu câteva considerații generale. Deși monahismul își are rădăcinile în Evanghelie, în felul de viață a Mântuitorului și a Sfinților Apostoli, știm că el s-a organizat în cadrele pe care le cunoaștem astăzi începând cu veacul al IV-lea, odată cu ieșirea Bisericii din perioada prigoanelor. Până atunci, creștinii își trăiseră credința – prin însăși natura împrejurărilor – ca pe o problemă de viață și de moarte, în duhul de eroism, de nevoiță și de înflăcărare ce poate fi văzut în Noul Testament și în scrierile primilor Părinți ai Bisericii. Odată cu primirea libertății, Biserica s-a văzut în situația de a-și pierde duhul de luptă și de nevoiță inițial și de a deveni, tot mai mult, una cu lumea, de a nu se mai deosebi

de lume, de a se seculariza¹. Tocmai ca o reacție la acest fenomen a avut loc extraordinara înflorire a vieții călugărești din veacul al IV-lea, Părinții Bisericii găsind în monahism calea de întoarcere la puritatea și severitatea evanghelică inițială. Scurtând, asemănările cu perioada în care trăim astăzi sunt evidente. Și acum, ca și atunci, Biserica tocmai a ieșit dintr-o perioadă de aspră prigoană. Și acum, chiar mai mult decât atunci, Biserica se confruntă cu un val distrugător (am putea spune, ca să fim actuali, cu un tsunami) de secularizare, de *înlumire*, care amenință să ducă totul cu el. Și trăim astăzi, ca și atunci, o revigorare a monahismului în întreg spațiul ortodox, tocmai pentru că monahismul este simțit ca o regăsire a duhului eroic și de nevoiță evanghelic. Iar aceasta este de bună seamă o măsură a proniei lui Dumnezeu pentru a contracara atacul furibund al secularizării.

Astfel, am putea crede că vremea de acum este una propice monahismului și vocației monahale. Însă lucrurile nu sunt chiar așa de simple. Astăzi însuși monahismul, acest bastion al creștinismului autentic, se găsește în primejdia de a fi înghițit de secularizare și de duhul lumesc. Iar aceasta se reflectă foarte bine și în privința vocației monahale. Se spune că numărul vocațiilor pentru monahism a scăzut astăzi, în comparație cu perioada de după căderea comunismului la noi. Se poate. Eu sunt prea tânăr și n-am prins conștient acele vremuri. Însă văd altceva: că mulți tineri vin astăzi la mănăstire, cu vocație monahală reală, dar nu rămân. Undeva, vocația lor eșuează, nu se materializează. Și cred că aici este problema principală: ce se întâmplă, care este punctul în care aceste vocații dau greș? A supra acestui subiect o să încerc să mă opresc, prezentându-l din două perspective: pe de o parte, a celui care vine la mănăstire cu gândul de a rămâne, și pe de altă parte, a ceea ce găsește el la mănăstire și cum aceasta răspunde sau nu căutărilor lui. Voi schița doar câteva linii principale, pentru a da apoi loc eventualelor discuții. S-ar putea ca unele din lucrurile ce le voi spune să fie dureroase, însă – în măsura în care sunt adevărate – cred că nu ar trebui să ne ascundem de ele. Orice problemă, pentru a fi rezolvată, trebuie mai întâi precizată.

Într-o perioadă foarte scurtă, societatea noastră a cunoscut schimbări enorme. Nu mă refer atât la tranziția de la comunism la capitalism, cât la trecerea de la o societate creștină tradițională la societatea modernă. Dacă mai demult principiile morale creștine erau de la sine acceptate de toți, astăzi societatea noastră este în mare măsură anti-creștină și, cu atât mai mult, anti-monahală. Astăzi există o întreagă cultură a păcatului, care este în plină dezvoltare. Ateism, imoralitate, pornografie, inversarea valorilor etc., toate acestea sunt receptate azi drept ceva firesc și aproape nu mai pot fi contestate. E normal ca într-o astfel de societate ce cultivă păcatul, vocațiile monahale să fie mult mai puține și mai greu de urmat decât mai demult, când valorile creștine după care se condu-

¹ În limba greacă, cuvântul pentru *secularizare* este *ekkosmikēsi* (εκκοσμίκευση), de la *kosmos*=lume. Adică, *secularizare* s-ar traduce prin *în-lumire*.

cea societatea pregăteau și creau un teren propice pentru chemarea spre monahism. Mai mult decât orice, cred că aplecarea spre pornografie și sexualism a societății noastre este cea care înăbușă și îngreuiază cel mai mult vocația monahală. (În paranteză fie spus, un părinte ortodox dintr-o mănăstire din Germania îmi spunea că sexualismul societății este motivul pentru care astăzi numărul monahiilor îl depășește cu mult pe cel al monahilor, spre deosebire de trecut, când călugării erau mai mulți. Bărbatului îi este mai greu să reziste la astfel de ispite decât femeii.)

Pe lângă aceasta, generația noastră este mult mai slăbită – din toate punctele de vedere – față de generațiile trecute. Noi suntem generația calculatorului, a internetului, a mass-mediei. Dacă mai demult oamenii trăiau simplu, firesc, și erau ei înșiși simpli și firești, noi trăim într-o grabă continuă, roși de „stres” (noi suntem prima generație „stresată”) și de o mulțime de îndoieli pe care societatea le sâdește în sufletele noastre. Pentru că suntem mult mai raționaliști și primim în mare măsură o educație atee, avem nevoie de răspunsuri la frământările noastre. Noi suntem mult mai zdruncinați, mai ales în ceea ce privește sănătatea psihică. Însăși mâncarea noastră – plină de aditivi și de produse chimice – nu mai este firească și ne face mai bolnăvicioși și mai sensibili. E evident că o astfel de societate va da naștere unor cu totul altfel călugări decât călugării generațiilor trecute. Înseși virtuțile elementare vieții monahale, ca ascultarea, răbdarea, statornicia, nu doar lipsesc din societatea noastră, ci dimpotrivă, sunt promovate contrariile lor. În toate domină un duh de neseriozitate, atât de dăunător pentru monahism. Când un tânăr din vremea noastră vine în mănăstire, el poartă toate aceste lucruri cu el, într-o măsură mai mare sau mai mică. Orice cărmuitor de suflete trebuie să aibă în vedere aceasta atunci când primește un ucenic.

Și totuși, toate aceste neajunsuri nu constituie în sine o piedică pentru urmarea chemării monahale. Sfinții Părinți spun mereu și mereu că mănăstirea – și de fapt Biserica însăși – este prin excelență un spital în care omul vine pentru a se tămădui sufletește și chiar truștește. Mitropolitul Ierothei Vlachos exprimă astfel acest adevăr: „Se știe că Biserica este asemenea unui sanatoriu, unui spital. Fiecare spital are cabinete medicale externe și cabinete de supraveghere intensivă pentru oamenii care au nevoie de asistență permanentă și completă. Același lucru se întâmplă și cu Biserica prin mănăstirile ei.”² Noi nu mergem la mănăstire pentru că suntem sfinți, ci mergem la mănăstire tocmai pentru că suntem neputincioși și bolnavi și vrem tămăduire. Iată ce spune despre acest lucru și păr. Dionisie Ignat, care a fost stareț la Colciu, în Muntele Athos: „Mănăstirea primește pe orișicine, orice persoană, numai să vină cu sinceritate. Orice ai fost tu, orice necazuri ai, orice neajunsuri să ai, dacă vii cu sinceritate, dacă vii cu adevăr, dacă socotești că prin harul Sfântului Duh ce se pogoară peste monahi ai să faci răbdare, nu te poate respinge nimeni. Că vezi cum zice Mântuitorul: *Veniți la Mine toți cei însărcinați și osteniți de toate greutățile, nu numai de păcate, de toate greutățile lumii acesteia, și la Mine veți afla odihnă. Vezi? De aceea nu se poate, după adevăr, egumenul să zică: Tu ești prea bătrân, ce să fac cu tine? Tu ești prea tânăr și nu ești în stare. Datoria lui este ca să-i primească pe toți, că ei vin cu scopul ca să se îndrepteze.*”³

Pe de altă parte, în această societate centrată pe păcat există, în mod evident, și lucrarea lui Dumnezeu, care îi luminează pe mulți tineri să înțeleagă că această cale a păcatului este o fundătură și care îi cheamă la Biserică și chiar la monahism. Există astăzi, slavă Domnului, o mulțime de cărți duhovnicești, din care tinerii pot învăța despre viața creștină în general și despre viața călugărească în special. Și aici intervine o altă problemă. În majoritatea cărților, viața monahală este prezentată într-un chip ideal, ca un vârf al vieții duhovnicești și ca un lucru desăvârșit. Dacă citește cineva de pildă *Apologia vieții monahale* a Sf. Ioan Gură de Aur, rămâne cu o imagine idilică despre viața călugărească și despre condițiile pe care le creează ea pentru apropierea de Dumnezeu. Sf. Ioan bineînțeles are dreptate în cuvintele sale, însă astăzi monahismul este departe de chemarea lui. Astfel tinerii, cu buna credință și naivitatea specifică lor, vin la mănăstire în-suflețiți de aceste idealuri înalte, cu așteptări foarte mari. De multe ori ajung însă atât de dezamăgiți de ceea ce găesc, încât fie sunt nevoiți să plece altundeva, fie renunță pur și simplu la chemarea monahală.

² Vlachos, Ierotheos, *Monahismul ortodox ca viață profetică, apostolică și martirică*, Ed. Mitrop. Olteniei, 2005, p. 18.

³ Starețul Dionisie, *Despre monahism și Sfântul Munte*, vol. III, Ed. Prodomos, 2010, p. 90.

ICOANA

Mironosițele la mormânt

istorisirea acestei redări iconice se găsește atât în Evanghelia apocrifă a lui Nicodim, cât și în cea canonică a Sfântului Apostol Matei unde ni se prezintă dialogul purtat între cele trei femei și îngerul de la mormânt. Compoziția este clasică și relativ simplă, diferă doar numărul îngerilor, astfel: la Sfinții Evangheliști Matei și Marcu sunt doi, în cea după Luca și Ioan este doar unul.

În lucrare ne sunt reprezentate pe de o parte cele trei femei purtătoare de mir, pe când în partea opusă îl vedem pe înger șezând pe o parte a mormântului gol al lui Iisus. Îngerul în veșminte luminoase le arată giulgiul și mahrama aflate în locuri diferite, ilustrând textul evanghelic: *Iar mahrama, care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfășurată, la o parte, într-un loc.*¹⁰ Semnificativ este faptul că în secolul al XII-lea o altă compoziție a fuzionat cu cea prezentată mai înainte, ea poartă numele de *Arătarea lui Hristos Mariei Magdalena* sau *Noli me tangere* (Nu mă atinge), în anumite cazuri aceste două scene fiind pictate într-o singură compoziție monumentală.

Duccio de Buoninsegna în decorarea monumentalului altar da la Siena, între scenele închinat vieții Mântuitorului va insera și cea a *Arătării Domnului Mariei Magdalena, Noli me tangere*. Imaginea ne înfățișează momentul întâlnirii dintre

Maria Magdalena redată în genunchi și Hristos cel înviat purtând un steag decorat cu o cruce, simbol al biruinței. Distanța dintre ei, precum și dialogul mâinilor întinse ale femeii în raport cu întreaga atitudine reținută a lui Iisus oglindesc pericopa evanghelică ce ne relatează despre dorința lui Hristos de a nu fi atins până ce nu se va sui la Tatăl. Repetând poziția și ritmica compozițională a personajelor (jos-sus), pictorul îmbogățește lucrarea în partea de sus cu fragmentele a doi munți ce urcă spre dreapta imaginii și a doi copaci. Munții ne reamintesc că ne aflăm pe Golgota, iar cei doi arbuști zvelți pot fi o aluzie la nemurire, la eternitatea sufletului. Puținele accente de roșu nuanțat și albastru cu aur, regăsite în veșminte, învăluite de dominantă ocrului cald, dau lucrării o notă de armonie vivace pe care o vedem și în icoanele din spațiul răsăritean. Reamintim că Duccio, a lucrat în manieră bizantină în Apus precum Pietro Cavallini, el este încă înscris în tiparele iconografice tradiționale cu dorința de a pătrunde spiritul nou ce se simte în creația lui Giotto sau Simone Martini.¹¹

Iconografia românească rămâne ancorată în ambele teme amintite mai înainte, preluând așadar motivul Anastasisului din tradiția răsăriteană.

În Transilvania suntem impresionați de o iconografie post bizantină cu influențe apusene, atunci când ne îndreptăm privirea spre icoanele pictate pe sticlă, aparținând veacurilor al XIX-lea și al XX-lea.

¹¹ Vătășianu Virgil, *Istoria artei europene*, v.1, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1967, p. 435-439.

¹⁰ Biblia sau Sfânta Scriptură, Ed. I.B.M.B.O.R., București. 1993, p. 1233.

Și aici ajung la partea a doua a problemei, anume la ce caută și ce găsec cei ce vin la mănăstire pentru a se face monahi. Mai întâi, vreau să spun că eu socotesc că diferența între monahi și creștini nu este una esențială, de fond, ci doar de metodă. Cu toții avem aceeași chemare, de a ne uni cu Dumnezeu și a ne sfinți, doar căile pentru a ajunge la ea diferă. În Evanghelie nu sunt porunci pentru călugări și porunci pentru creștini, nu avem două Evanghelii diferite. Iar porunca de căpătâi pentru toți este, bineînțeles, porunca dragostei. Cum atât de frumos spune Sf. Ap. Ioan, apostolul iubirii: „Și acum te rog, Doamnă, nu ca și cum ți-aș scrie poruncă nouă, ci pe aceea pe care noi o avem de la început: să ne iubim unii pe alții. Și aceasta este iubirea, să umblăm după poruncile Lui; aceasta este porunca, precum ați auzit dintru început, să umblați întru iubire.” (II In. 5-6) Îmi aduc aminte cum îmi zicea, în cuvinte simple dar pline de putere, și părintele Iulian de la Prodromu: „Să ne iubim, părinte. Că nu avem altă poruncă.” Iar noi iubim nu atât pentru ceilalți, ca și cum le-am face lor o favoare, cât pentru noi înșine. Sufletul omenesc are prin firea lui nevoie de dragoste, și doar unde este dragoste el se poate dezvolta armonios și firesc. Se vede și în aceasta că suntem făcuți pentru rai, pentru o lume desăvârșită – și nu pentru lumea aceasta a egoismului, a urii, a intereselor. De aceea, dragostea ar trebui să fie însăși temelia oricărei mănăstiri. La urma urmei, mănăstirile nu fac altceva decât să recreeze, să retrăiască primele comunități creștine, în care toate erau de obște, creștinii trăiau în desăvârșită unitate, cum spun Faptele Apostolilor, „într-un suflet și într-un gând.” Acesta este de altfel și rostul mănăstirii, de a alcătui o familie duhovnicească, bazată pe dragoste, pe solidaritate, pe altruism, prin care membrii familiei să poată înainta, sprijinindu-se și folosindu-se unul pe altul, spre țelul nostru comun – mântuirea. Și bineînțeles că aceasta este ceea ce caută și așteaptă, înainte de toate, orice tânăr care vine la mănăstire. Din păcate, știm cu toții cât de mult s-a depărtat monahismul nostru de acest ideal – care este însă și poruncă. În cele mai multe mănăstiri, spiritul de familie – atât de elementar și de necesar – lipsește aproape cu desăvârșire. Predomină interesele, egoismele, invidiile, fiecare își caută numai propriul folos. Nu ne mai simțim responsabili pentru toți și pentru fiecare din obște, să fim în stare să ne punem sufletul pentru el. Ba chiar dimpotrivă, când cineva sporește și înaintază, adeseori parcă ceilalți se simt datori să-l împiedice din drum. Cum spunea într-un loc Sf. Ioan Gură de Aur, că noi am devenit invers decât în pilda Sf. Ap. Pavel: când un mădular este bolnav ne bucurăm, iar când este sănătos ne întristăm. Așa a apărut și cunoscutul dicton, care pentru mine este nu mai puțin decât iadul: „Călugării se adună fără să se cunoască, trăiesc fără să se iubească și mor fără să se plângă.” Dar mănăstirea ar trebui să fie locul prin excelență în care să se împlinească singura poruncă pe care o avem, porunca dragostei. Lucrarea mea de doctorat are ca temă viața duhovnicească din închisori, și inclusiv acolo, cel mai important mijloc de rezistență a fost tocmai dragostea, solidaritatea dintre ei, faptul că se simțeau uniți în fața dușmanului și se sprijineau unul pe altul. Și tot la fel, primul lucru pe care comuniștii căutau să-l distrugă era solidaritatea și unitatea. Cu cât mai mult n-ar trebui să domine acestea în mănăstiri? Spunea și părintele Dionisie Ignat, întrebat fiind despre ce ar trebui să caracterizeze relațiile din obște: „Dragostea, dragostea, dragostea, nimic altceva.”⁴ Iar unde aceasta lipsește, este evident că, mai devreme sau mai târziu, ceva va plesni, și cel ce vine la mănăstire se va simți neîmplinit și fie va pleca, fie va trăi chinându-se.

Un alt motiv pentru care cred că multe vocații monahale eşuează este duhul utilitarist și materialist care predomină în multe din mănăstirile noastre. Adeseori, călugărul este văzut doar ca două mâini de lucru în plus, ca un om în plus la ascultări sau ca „personal monahal”. Se uită însă că el are nevoi sufletești și duhovnicești, care trebuie ascultate, tratate, împlinite. E ca și cum, când intră cineva în mănăstire, problemele lui sufletești au încetat, nu mai trebuie să-i fie acordată nici o grijă duhovnicească, și tot ce-i rămâne de făcut este împlinirea diferitelor ascultări ce i se dau. Lipsește o viziune personală a monahismului, anume că fiecare călugăr este un suflet unic, cu nevoile, cu neputințele, cu durerile lui, dar și cu talanții, cu aspirațiile și darurile lui, și că trebuie tratat ca atare. Din diverse motive (lipsa timpului, mulțimea datoriilor, pierderea unei anumite tradiții monahale) călugărul este neglijat duhovnicește, lucru care bineînțeles naște neîmplinire în sufletul lui, deoarece nevoile duhovnicești sunt cele care l-au mânat la mănăstire. Aceasta are urmările cele mai adânci asupra tinerilor frați, care fiind încă lipsiți de o formare duhovnicească,

au nevoie de cea mai mare grijă. Tot părintele Dionisie Ignat vorbește frumos despre aceasta: „Vezi că egumenii din țară de la noi nu-i sfătuiesc pe cei care se duc întâi în schit, în mănăstire, în chilii, ce arme să ia ca să poată reuși să termine viața monahală. Nu-i învață. Dintru început îl trimite pe noul începător: „Du-te la vaci! Du-te la oi! Du-te la cutare lucru!” Eh, „du-te la vaci, du-te la oi”, dar să-l sfătuiești. Adică astea se fac ca să te dezbraci de omul cel vechi și să te îmbraci în omul cel nou, să te dezbraci de voile tale, toate. [...] De aceea trebuie dreapta socoteală la conducători. [...] Să-l sfătuiești ca să-i dai rădăcini duhovnicești, când vine ispita să o poată suferi. Dacă tu n-ai grija lui...”⁵ Părintele Dionisie mai spune că în mănăstire ar trebui să existe un echilibru între gospodărie și datoriile duhovnicești (slujbe, canon și citirea cărților sfinte), cu un accent mai mare asupra celor din urmă. Mai ales acum, când vrând-nevrând tinerii au mult mai multă școală decât mai demult, trebuie acordată atenție și cultivării lor în sens duhovnicesc. Dacă, obișnuit cu lecturile cărților de folos sufletec, începătorul se vede brusc lipsit de ele, este inevitabil ca aceasta să nască neîmplinire și dezamăgire în sufletul lui. Țin minte că îmi zicea o soră dintr-o mănăstire de la noi din eparhie că, vrând să intre în monahism, a mers la o mănăstire mare și, vorbind cu o maică, a întrebat-o dacă a citit cutare carte. I-a spus că nu, deoarece apăruse după intrarea ei în monahism, și că de când se făcuse călugăriță nu mai apucase să citească aproape nimic. „Păi cum”, mi-a spus sora, „să mă duc la mănăstire ca să nu mai citesc nimic? Păi eu tocmai mă duc la mănăstire ca să pot să mă formez și întăresc duhovnicește.”

În fine, toate acestea cred că se subsumează nevoii de un adevărat părinte duhovnicesc în fruntea obștii, care să înțeleagă aceste probleme și să fie în stare să le rezolve. Este de o importanță vitală ca obștea, și mai cu seamă tinerii frați, să aibă un cărmuitor căruia să simtă că i se pot încredința cu

deplină încredere, că este un om cu har de la Dumnezeu, care se îngrijește de ei și de mântuirea lor mai presus decât de a sa proprie. Lucrul acesta se poate vedea și în practică: oriunde există un părinte adevărat, acolo viața monahală înflorește și în jurul lui se strâng obști călugărești puternice și închegate.

În încheiere, vreau să mă opresc asupra unui aspect care oarecum iese din linia celor spuse până acum, un aspect care este însă drag și apropiat sufletului meu: este vorba de vocația misionară a monahismului. Valeriu Gafencu, sfântul închisorilor comuniste, care a avut el însuși vocație monahală ce n-a mai putut fi însă împlinită, spunea că rostul monahismului este slujirea lumii în dragoste. Însă, cum spune Sf. Siluan Athonitul, trebuie să înțelegem bine la ce se referă această slujire. Nu este vorba bineînțeles de slujirea mâinilor. Întâi de toate, este vorba de slujirea prin rugăciune. Cum i s-a descoperit unui stareț din Kiev, Partenie – despre care ne spune tot Sf. Siluan: „schima monahală este rugăciune pentru întreaga lume”. Însă pe lângă această slujire, există și o chemare misionară directă a monahismului. Nu trebuie confundată cu activismul social al Apusului, dar să nu uităm că în istoria Bisericii monahii și mănăstirile au fost unul dintre cei mai puternici factori misionari, chiar în sensul direct, de misiune externă, de încreștinare a altor popoare. Lucrarea mea de licență – care a apărut și sub formă de carte – a avut ca temă pe sfinții ortodocși din Apus, adică sfinții care au trăit în Europa înainte de schisma papală. Este vorba de apostoli, Patrick al Irlandei, Columban din Galia, Bonifatie al Germaniei etc. Toți acești apostoli au fost călugări. Iar primul lucru pe care-l făceau în lucrarea lor apostolică era întemeierea de mănăstiri, tocmai pentru că știau puterea lor misionară. Dar și la noi în Răsărit exemplele sunt nenumărate: Sf. Chiril și Metodie erau călugări (la Sf. Chiril îi știm și numele de mirean: Constantin Filosoful). În Grecia, Sf. Cosma Etolianul, cel care și-a scos poporul, prin călătoriile lui misionare, de sub robia turcească, a fost călugăr athonit. Ba chiar există un pasaj interesant din

viața lui, în care el spune că, fiind închis între cele patru ziduri ale Mănăstirii Filotheu, simțea că arde sufletul lui de răvna de a propovădui poporului său, și până la urmă nu a mai rezistat, a luat binecuvântare de la bătrâni și a plecat să propovăduiască. Astăzi, el este considerat părintele neo-elenismului, atât din punct de vedere duhovnicesc, cât și național. În Rusia, în Nordul îndepărtat, ajungând până în Siberia și Alaska, toți apostolii acelor locuri au fost călugări.

Nu este vorba acum de a merge să încreștinăm alte popoare – deși și aceasta este o poruncă a Mântuitorului, și țin să spun că, din păcate, Ortodoxia și-a neglijat în mare măsură chemarea misionară – ci de a arăta că vocația misionară este intrinsecă monahismului. Astăzi mai ales, în societatea noastră descreștinată și secularizată, este nevoie mai mult decât oricând de misiune. Călugării, prin însăși existența lor, sunt un far luminător pentru oameni. „Lumina călugărilor sunt îngerii, iar lumina mirenilor sunt călugării”, după cum spune Sf. Ioan Scărarul. Însă pe lângă asta, cred că trebuie să sprijinim, să încurajăm, să promovăm vocațiile misionare autentice între monahi, pentru că ele există. Este vorba tot de acea viziune personală a monahismului, adică de a-l lua pe fiecare în funcție de talanții și înclinațiile lui, și nu de a-i pune pe toți pe același calapod. În felul acesta, monahii cu vocație misionară s-ar simți ei înșiși pe de o parte împliniți, și pe de altă parte ar contribui la zidirea Bisericii. Vreau să spun că nu este vorba de a promova vagabondajul, neseriozitatea – sunt unii care sub pretextul misiunii nu fac decât să își hrănească patimile – ci de vocațiile misionare reale și autentice. Pentru a se împlini, ele ar avea nevoie să fie puse sub ascultarea Bisericii, a unei ierarhii deschise și înțelegătoare față de astfel de probleme.

Mai vreau încă să spun că, din păcate, viziunea misionară lipsește în mare măsură din mănăstirile noastre. Se folosesc atât de multe energii și resurse pe plan edilitar, pentru construcții etc. Dacă numai a zecea parte din aceste resurse s-ar folosi pentru lucrarea misionară, cred că s-ar schimba la față Biserica și societatea noastră, și poate și vocațiile monahale ar fi mai multe și mai autentice.

Acestea sunt câteva idei pe care am vrut să vi le pun înainte referitor la vocația monahală, de la care să putem eventual porni o dezbatere. Sigur că tema este foarte vastă și ar putea fi abordată dintr-o mulțime de perspective. Însă cele spuse sunt lucruri care de multă vreme frământă sufletul meu. Ceea ce nu înseamnă însă că ele caracterizează toate mănăstirile noastre. Dimpotrivă. Acolo unde predomină dragostea, grija pentru cele duhovnicești, și nu doar pentru cele materiale, seriozitatea și mai ales acolo unde există un adevărat părinte duhovnicesc pe care obștea să-l urmeze cu încredere, viața monahală propășește și chiar înflorește, în ciuda vremurilor tulburi și potrivnice monahismului pe care le trăim. Exemple sunt – har Domnului! – destule, și la noi în țară, și în Muntele Athos. Ceea ce dovedește că lucrul de care avem nevoie este să ne întoarcem la adevăratele temelii duhovnicești ale tradiției noastre monahale.

Pentru că atunci când am primit ascultarea de a vorbi mă aflam în Sfântul Munte Athos, am profitat de acest prilej pentru a întreba câțiva părinți duhovnicești despre tema vocației monahale. Îngăduiți-mi să vă redau câteva din gândurile lor. Părintele Gavril din Kapsala, un părinte grec pe care mulți îl consideră urmașul duhovnicesc al Părintelui Paisie Aghioritul, mi-a spus: „Una este să vrei să fii monah, și alta este să fii bun de monah. Să nu facem tinerilor spălare pe creier, adică să le spunem să se facă monahi, doar pentru că avem nevoie de oameni. Dacă nu avem vreo descoperire directă de la Dumnezeu, să ne rugăm: *Doamne, fă voia Ta cu acest suflet și du-l unde știi că se mântuiește!*” Iar despre nevoia de dragoste în mănăstire, mi-a spus: „Starețul trebuie să fie ca o mamă, nu ca un tată. Așa cum o mamă își îngrijește copiii, îi spală, îi curăță, se jertfește pentru ei, la fel trebuie să facă și starețul cu ucenicii săi.”

Părintele Dionisie de la Colciu spunea că una din problemele monahismului nostru este că tinerii care vin la mănăstire nu sunt cercetați dacă au într-adevăr vocație monahală și astfel ajung călugări fără să știe de ce au făcut acest pas și ce caută în mănăstire. Iar aceasta se reflectă în starea monahismului de azi.

În fine, părintele Iulian, duhovnicul de la Prodromu, vorbind despre felul în care un tânăr intrat în mănăstire poate depăși ispitele ce-i ies în cale, mi-a spus: „Sf. Paisie Velicicovski a venit în Athos crezând că va găsi aici trăiri înalte, duhovnicești etc., însă în scurtă vreme a rămas foarte dezamăgit. De aceea, și-a întors atenția asupra scrierilor Sfinților Părinți, căutând de acolo luminare și învățătură. La fel și tânărul care intră în mănăstire, nu trebuie să se uite nici în stânga, nici în dreapta, ce face cutare sau cutare, ci atenția lui să fie asupra Sfinților Părinți și asupra a ceea ce învață ei. Astfel va putea spori.”

⁴ Ibid., p. 49.

⁵ Ibid., p. 65.

Liturghia suferinței și a morții

✎ În dialog cu IPS Bartolomeu*

M.G.B.: *Înalt Prea Sfințite, vedem că lumea în care trăim este minunată, dar în același timp și odioasă. Deși omul este chipul lui Dumnezeu, aceasta nu-l împiedică să sufere și să moară.*

I.P.S.: Dragul meu, suferința nu reprezintă decât un accident în viața omului. Ea nu a fost creată de Dumnezeu, ea ține mai degrabă de ceea ce am putea numi o antologie a răului. Ea a venit în lume prin moarte, așa cum spune Apostolul Pavel. În cele mai multe cazuri suferința este o cauză a morții. Dar să nu uităm că suferința, cu tot răul ei a fost asumată de Iisus Hristos, în patimi și pe Cruce. De aceea prezența medicului și preotului la căpătâiul bolnavului sunt complementare. Fiecare face ce are de făcut, fără să-l excludă pe celălalt, dar și fără să i se suprapună.

M.G.B.: *Într-adevăr, componenta spirituală influențează într-o măsură însemnată comportamentul bolnavului. Am avut pacienți care au suportat necondiționat suferința și m-am întrebat dacă acest lucru este firesc. Au fost și pacienți care au refuzat-o total, ajungând în schimb la deprimare și disperare.*

I.P.S.: Toți în viață suferim, mai mult sau mai puțin, de o boală, de un necaz, de singurătate, de bătrânețe, de plictiseală uneori, de trădarea unui prieten. Este o deosebire între o suferință și o altă suferință. O suferință pe care o ai și pe care nu o accepți și pentru care te plângi și lui Dumnezeu și, te plângi și oamenilor și, pe care o suportă cu greu și care te chinuiește. Este o suferință acumulată. Ne chinuiește. Dacă însă este asumată, te va liniști. „Iată că Dumnezeu mă pedepsește pe lumea aceasta pentru ca să mă scutească pe lumea cealaltă.” Sau spun „...prin aceasta vrea Dumnezeu ceva de mine.” Ca pilda orbului din naștere. Au întrebat ucenicii „cine a greșit, el sau părinții lui, de s-a născut orb?” Și răspunsul lui Iisus a fost: „Nu. Nici el nici părinții lui, dar s-a născut orb pentru ca prin el să se vadă lucrarea lui Dumnezeu.” Care lucrare? Faptul că Iisus avea să-l vindece.

Îți spun aceasta în urma unei lungi experiențe, pentru că sunt un om bătrân și în viață am trecut prin multe, prin foarte multe, dintre care nu puține au fost suferințe. Important este că din clipa când începi să suferi și ți-o asumi să zici „suferința este a mea, aceasta este crucea mea pe care o port pentru că și Iisus a purtat-o. El pentru păcatele noastre, eu pentru păcatele mele. El pentru că a jertfit ceva. Eu pentru că vreau să jertfesc ceva. El pentru că a iubit ceva, i-a iubit pe oameni, iar eu pentru că îmi iubesc semenii mei.” În acea clipă suferința nu-ți mai este străină, ci este asumată și acceptată, ea devine suportabilă și chiar se preface în bucurie. Ți-o spune un om cu mâna pe inimă.

În ce privește comportamentul bolnavului, este expresia libertății sale care se exprimă fie sub forma credinței sale, a filosofiei sau printr-un total agnosticism. În oricare dintre aceste cazuri, bolnavul trebuie să fie respectat, căci asistarea sa nu este o formă de prozelitism. În ce privește suferința, ea poate fi asumată de om până în momentul în care atinge anumite limite. În funcție de cum este asumată, putem vedea în aceasta o cale ce duce spre Dumnezeu.

M.G.B.: *În practica îngrijirilor paliative ne confruntăm cu anumite situații în care bolnavul își caută durerea în scop de mântuire, ca o imitare sau o participare la suferințele lui Hristos. Aceasta pune problema refuzului medicației anti-algice și o îngreunare a gestionării durerii ca și simptom.*

I.P.S.: Unul din chinurile cumplite ale răstignitului era setea, pentru că pierdea sânge. Se știe că cel ce pierde sânge suferă de sete, i se usucă gura. Femeile miloase aveau obiceiul să facă o băutură din apă amestecată cu oțet. Era un fel de amestec pe care-l duceau la locul de osândă, ca să-l dea celor osândiți și să le înlănuieze durerile prin această anestezie. O astfel de băutură i s-a oferit și lui Iisus. S-a luat un burete îmbibat în acest lichid anestezic și pe un vârf de trestie i s-a dus la gură. Dar Iisus a refuzat, nu a vrut anestezie. A zis: „durerea mea trebuie să fie întreagă până la capăt, fără nici un fel de concesie.” În aceasta constă măreția crucii și măreția jertfei. Sfânta cruce este și putere. Este putere prin ea însăși.

De aceea, atunci când folosirea analgezicelor va duce la pierderea cunoștinței, utilizarea lor este permisă cu condiția ca pacientul să fi avut timp să-și îndeplinească datoriile religioase și morale, atât către el cât și către familie și societate. Nu este permisă privarea muribundului de conștiința de sine, fără un motiv serios.

M.G.B.: *Să știți că m-am gândit cum deseori, în saloanele de reanimare noi rehidratăm bolnavii, iar familiile vin și*

ne întreabă „De ce le prelungiți suferința?” Noi, de fapt, căutăm să potolim setea muribundului, căci până și cel mai robust om, femeia cea mai puternică, sugarul cel mai bine îngrijit, dacă le este sete se vor trezi ca și cum ar avea o mare durere.

I.P.S.: Durerea și setea, cele două suplicii prin care oamenii l-au făcut pe Hristos să sufere, sunt cu adevărat lucrurile de care ne temem cel mai mult, pentru corpul nostru. Majoritatea celor suferinzi, când spun că le este frică de moarte, se tem mai mult de suferințele care o preced decât de aceea trecere pe care foarte des o consideră „ultimul somn”, „ultima adormire”, „fericitul somn”, probabil chiar „anestezie”, pentru că acum se cere tot mai mult ca înainte de a muri, de a adormi, persoana să nu sufere.

M.G.B.: *Deși menirea medicinei este lupta cu boala și cu moartea, totuși înverșunarea terapeutică intră în rezonanță cu strigătul de disperare al celui căruia moartea îi provoacă frică și pe care o respinge, pentru că ea nu-i exprimă nici o speranță, ca și cum Dumnezeu nu ar exista, cu alte cuvinte cel în cauză nu este de acord cu credința în Înviere și în viața eternă.*

I.P.S.: Dumnezeu a impus o rațiune, chiar dacă ea este crudă. Este o rațiune, de ce? Pentru că după moarte există Înviere.

Moartea nu este un fenomen prin ea însăși, este o pregătire a omului pentru ceea ce urmează. Eu sunt un om în vârstă și este normal să mă gândesc la sfârșitul meu pământesc. Dar nu mi-e frică. Nu este vorba că o să putrezesc undeva în pământ. Acest lucru este firesc. Este vorba de ceea ce nu moare în om, sufletul și de acea imagine, destinul acestui suflet, pe care știu că îl pun în mâna Domnului.

Îmi aduc aminte de un prelat din occident. Acesta era pe patul de moarte și i se dădeau medicamente de tot soiul pentru a-i prelunge viața. Și el le zise: „Nu mai îmi dați medicamente, lăsați-mă să mor.” Și l-au lăsat. Adică de ce să prelungiți o viață doar biologică, o viață care nu mai spune și nu mai aduce nimic, când eu am în față o viață de dincolo în care pot să trăiesc așa cum n-am reușit să trăiesc pe pământ.

M.G.B.: *Totuși, cum vom motiva pentru noi înșine, pentru familie și pentru cei ce înfruntă sfârșitul existenței pământești, convingerea că moartea nu este „terminală” și că trebuie îmbrățișată ca un început mult așteptat, o adormire și o deșteptare, întrubucuria vieții veșnice?*

I.P.S.: Iată, o să răspund printr-un pasaj din Evanghelie. Este vorba de fiica lui Iair care era mai marele sinagogii. Iisus era în drum către el și pe drum i se spuse: „Iair, fiica ta a murit. Nu-l mai supăra pe învățător.” Iar Iisus auzind, i-a răspuns „Nu te teme, ea nu a murit, ci doarme.”

În timpul acesta, Mântuitorul s-a apropiat de casa lui Iair, iar vecinii au început să rădă de El spunând: „Uite ce zice învățătorul, că doarme și că n-a murit.” Că doar omul își da seama atunci când are în față un om viu, un om adormit, un om leșinat, un om în comă sau un om mort, cel puțin după respirație. Așa încât L-au luat în răs. „Uite el zice că doarme, când noi știm că a murit.”

Este foarte adevărat că a urmat minunea. Iisus a intrat în casa lui Iair, a luat-o pe copilă, care avea doar 12 ani, de mână și i-a poruncit: „Copilă, scoală-te!” Și fetița s-a ridicat, iar Iisus a dat-o părinților ei poruncindu-le să-i dea să mănânce. Pofta de mâncare este semn că omul este sănătos. Acesta este un semn pe care îl știu și doctorii. Odată cu sănătatea vine și pofta de mâncare.

M.G.B.: *Aveți o putere de a pătrunde în pildele biblice, în temele biblice, în a apropia Biblia de om.*

I.P.S.: În general oamenii așteaptă să vină un Iisus din ceruri, să fie un mare miracol, un fenomen atmosferic devastator, o dereglare a planetei. Nu! Iisus vine umil. Dacă am ști că omul de lângă noi e Iisus, i-am oferi daruri, apartamente, mașini. Dar Iisus nu vine așa. E o bucațică din celălalt de lângă tine. Dacă te gândești că-i dai aproapei, îi dai lui Iisus și, poate chiar este El.

M.G.B.: *Când noi, creștinii ortodocși ne referim la moarte, folosim mai multe denumiri. Discutăm despre adormire, trecere, pasaj, exod, tranzit. Probabil sunt încercări imaginare de a ne apropia de moarte.*

I.P.S.: Oare este o deosebire între moarte și somn? Noi o facem în slujbele noastre în limbaj bisericesc. Atunci când cântăm pentru cel mort, zicem: „Odihnește Doamne sufletul adormitului tău.” Noi nu folosim cuvântul mort sau moarte. Nu zicem că ne rugăm pentru cei morți, ci pentru cei adormiți. De ce? Pentru că în credința noastră creștină, moartea practic nu există. Nu există pentru că noi credem în Înviere. Și credem în Înviere pentru că și Iisus Hristos a murit și a Înviat. Și după El mulți alții, cărora Apostolii le-au fost martori. Așadar, moartea este practic relativă în înțelesul pe care-l folosim noi. Este o trecere, este o punte prin care noi trecem dintr-o existență în altă existență sau dacă vreți dintr-un mod de existență în alt mod de existență. Adormitul trăiește și după moarte, pentru că cel care moare este trupul destinat pământului așa cum știm, putrezirii și nimicirii, iar în el partea esențială e sufletul care nu moare ci adoarme. Adoarme în sensul că nu mai

comunică cu ceilalți și trece în alt mod de existență, care e știut doar de Dumnezeu și numai de Dumnezeu.

Așa încât, dragul meu, nu vă temeți de moarte, căci ea nu există. De îndată ce-l avem pe Mântuitorul înviat, moarte nu mai poate exista. Noi credem în învierea morților, credem în propria noastră înviere, pentru că altfel am avea sentimentul inutilității, că trăim degeaba și, că degeaba ne străduim să ne împlinim în familie, să ne creștem copiii mari, să ne trudem cu ei. Altfel, la ce bun toate acestea, dacă totul se termină prin nimicire.

M.G.B.: *În ce privește fenomenul morții, ne aflăm în fața unei triple alegeri. În primul rând, există „calea vitalității”, conform căreia viața biologică trebuie menținută cu orice preț și prin toate mijloacele. Există apoi „calea eutanasiilor”, conform căreia bolnavul în stadiul terminal are dreptul de a-și decide momentul morții și modul în care dorește să moară. Nu în ultimul rând este concepția creștină, în care persoana în cauză trebuie să fie conștientă de „moartea-Înviere a lui Iisus Hristos”.*

I.P.S.: Să știți că atitudinea în fața morții determină atitudinea în fața vieții.

Spunea Sf. Apostol Pavel, un om foarte înțelept de altfel: „Dacă noi nu am crede în Învierea morților, atunci zadarnică ar fi predica noastră.” Adică, ne-am strădui și am trăi degeaba dacă totul s-ar sfârși prin nimicire, prin inexistență. Omul este zidit de Dumnezeu să existe și există atât prin viața pământească cât și prin viața de după moarte. De aceea avem și cultul moștelor, și noi îl avem mai dezvoltat decât alte popoare.

Îmi aduc aminte cu pioșenie de vinerea patimilor, când la mine, în satul natal, la țară, femeile mergeau să-și jelească morții, adică să-i plângă în sensul de a conversa cu ei, pentru că în plânsetul lor era de fapt o convorbire cu cel trecut dincolo. Adică, practic moartea nu există pentru ei. De altfel, să nu ne mirăm că strămoșii noștri daci, care nu erau creștini, credeau în suflet și în nemurirea sufletului. De aceea, nouă, românilor, ne-a fost foarte ușor să adoptăm creștinismul, pentru că am fost precedați de strămoșii noștri care credeau în nemurirea sufletului.

M.G.B.: *Înaltpreașfințite, cred că a venit momentul să ne întrebăm dacă Biserica Ortodoxă este în stare să dezvolte programe capabile, care să garanteze celor aflați în stadiul terminal de boală, alinarea suferinței, împreună cu un mediu pașnic, iubitor și de rugăciune.*

I.P.S.: Singurătatea este una din suferințele cumplite, pe care o resimt în special cei care suferă de boli cronice avansate, cum este în zilele noastre cancerul. Nu trebuie să vă spun eu tot adevărul despre singurătatea pe care o resimt bolnavii din spitale. În numai câteva minute, pe un bolnav îl ia salvarea din casă, din mijlocul familiei, și-l strămută năprasnic într-un alt univers, într-o altă cameră, cu o altă fereastră, cu o altă priveliște (dacă ea există), cu alți oameni, cu alt limbaj, între membrii unei echipe medicale pe care nu-i cunoaște și cu care va trebui să se acomodeze. Nu suferința fizică în sine, boala de care suferă, este importantă, ci șocul acesta al ruperii de viața cotidiană și aruncarea, dintr-o dată, într-o altă viață. De aceea, este nevoie de umanizarea spitalelor. Să simtă medicul, că în fața lui nu se găsește un caz de rezolvat, ci un om, o ființă cu trup care suferă, și cu un suflet care așteaptă și speră. E nevoie ca bolnavul, odată intrat în camera de spital, să simtă că, dacă s-a rupt dintr-o familie, a intrat în alta.

Tocmai pentru că există suferință, mergem în spitale să-i căutăm mai cu seamă pe cei care sunt singuri și nu au pe nimeni care să-i ajute. De aceea avem astăzi preoți în spitale și, cred că încă nu avem de ajuns, pentru ca cel singur, părăsit sau nepărăsit să simtă o rugăciune și o mână caldă, duioasă, pe fruntea lui înfierbântată și să simtă prezența lui Iisus prin rugăciune, înainte de a fi dus pe masa de operație.

M.G.B.: *În momentul în care un pacient e aproape de moarte, rolul medicului se complică enorm. A asista pe cineva să moară nu este ușor. Nu numai pentru că deseori moartea este falsificată și dependentă de adevăr, dar și pentru că, în loc să fie trăită ca un eveniment extraordinar, oricât de dureros ar fi pentru condiția umană, ea este considerată ca o insuficiență de moment a științei. În plus, dorința medicului de a scurta suferința capătă câteodată o nuanță neclară, așa încât ne întrebăm uneori pe cine dorim să scăpăm mai repede, de suferința pe muribund sau pe cei apropiați lui.*

I.P.S.: Dragul meu. Avem certitudinea că moartea nu este definitivă, că ultimul cuvânt nu este al ei, așa cum se accentuează în troparul pascal „Hristos a înviat din morți, cu moarte pe moarte călcând.” De aceea, a cere Domnului „un sfârșit creștinesc al vieții noastre, fără durere, fără rușinare, în pace, și răspuns bun la Înfricoșata Judecată a lui Hristos”, reprezintă acceptarea de a ne asuma prin credință tot ceea ce Domnul ne acordă, fie ele bucurii, fie încercări și de a-L urma, adică a trăi după Evanghelie, conștienți de faptul că tot ceea ce trăim indică drumul nostru către El. Iar noi, cei a lui Hristos, credem și mărturisim: Hristos a Înviat!

✎ Interviu realizat de Mircea Gelu Buta

* Interviu a fost realizat de Mircea Gelu Buta în primăvara anului 2010, imediat după sărbătoarea Sfințelor Paști, la reședința arhiepiscopală din Cluj-Napoca.

„Bătăturile unui pălmaș al Duhului Sfânt”

✎ Aurelia Bălan Mihailovici

Continuare din numărul anterior

omentariile sunt însoțite, adesea, și de note ce au în vedere aspecte de natură stilistică, privitoare la poziția cuvântului în cadrul vocabularului. Reținem seria sinonimică a substantivelor ce traduc în română termenul gr. παλις : fecior, slugă, slujitor, șerb (Matei, 8, 6), forme care în cazul de față nu au avut relevanța necesară, ele fiind înlocuite cu *serv*, un cuvânt neologic, împrumutat din latină, deoarece forma veche, moștenită din latină, este *șerb*, *șearbă*, forme foarte frecvente în limba cărților de cult din sec. al XVI-lea. Pentru limba de astăzi, forma cunoscută și utilizată este cea de *servitor*, forma prezentă și în ediția de limbă franceză. O aceeași mare grijă și nuanțată atenție s-au acordat sensului și categoriei gramaticale, calității ce se pot observa atât la lectura notelor de la pagina 42 (Matei 26, 39) cât și ale celor din pagina 43 a *Caietelor*, pagină din care reținem comentariul de la sfârșitul versetului : „treacă de la Mine paharul acesta” (Biblia 39), redat în noua versiune în două moduri: a) textul din Marcu, 14, 35: „Se ruga ca, de este cu putință, ceasul acela să treacă pe-alături de El”; b) „Părinte, de voiești depărtează paharul acesta de la Mine...” (Luca, 22, 42). În al doilea caz avem o foarte bună înlocuire a verbului *a trece* cu *a depărta* care fixează distanța necesară; *a trece pe lângă* sau *a trece pe alături*, nu exprimă clar anularea acțiunii. Ambele structuri au același înțeles cu mici nuanțe semantice. În primul caz, locuțiunea adverbială *pe-alături*, folosită cu verbul *a trece*, în asociere cu prepoziția *de* este în raport de sinonimie cu *a trece pe lângă*, cea de a doua variantă are o nuanță precisă întărită de verbul *depărta*. Remarcabile sunt observațiile cuprinse în pagina 45 a *Caietelor* privitoare la fixarea momentului învierii, *După ce a trecut sâmbăta, când se lumina de ziua întâia a săptămânii* (Matei, 28, 1), verset redat printr-o construcție românească ce trebuia să asigure concizia versiunii grecești: Οψε δε σαββατων, τη επιφωσκουση εις μιαν σαββατων, o construcție ce a fost redată prin „întru târziu! Sâmbetei, când se lumina spre ziua cea dintâi a săptămânii”, însoțită de comentariul de la nota 1¹. Ne-am oprit doar la câteva exemple din multele pe care le veți găsi dacă deschideți, din curiozitate, volumul *Caiete*, pentru a vă convinge de căutările anevoioase pe care i le-a impus exegeza lingvistică a textului *Bibliei*. Cartea cărților a fost definită, în mod plastic, prin folosirea unei suite de comparații și metafore, ce stau înscrise pe coperta a IV-a a *Caietelor*, în chip de concluzie: „Așa stă Biblia în fața cititorului; ca o prescură, care poate să rămână pâine dospită, poate deveni anafură sau se poate transfigura în Trup euharistic. Trepte de pătrundere, trepte de cunoaștere; trepte de cunoaștere, trepte de inițiere, trepte de inițiere, trepte de sfințenie : < chiar dacă L-am cunoscut pe Hristos după trup, acum nu-L mai cunoaștem astfel >. Fiecare pagină pune în fața cititorilor interesați de modul de lucru, o multitudine de probleme cu care s-a confruntat Mitropolitul Bartolomeu, în punerea de acord a exegezei biblice a textului, cu capacitățile exprimării logice, în structuri verbale românești, lipsite de ambiguitate, spre a fi înțelese conform conținutului lor sacru, ceea ce dovedește cât de anevoios este urcușul treptelor cunoașterii, pe care nu cutezi să le atingi fără călăuză Duhului Sfânt. Aceeași călăuză o vom găsi și în volumul *Cartea deschisă a Împărăției*² în care autorul dezvăluie scopul ei: a) O tâlcuire „punctuală” a Sfintei Liturghii, nu pe teme mari, ci pe text, verset cu verset, asemenea comentariului biblic. b) Încadrarea Sfintei Liturghii în orizontul mai larg și încă nu îndeajuns de explicat al Împărăției Cerurilor. c) Trezirea conștiinței mirenilor că ei fac parte din preoția împărătească și că prezența lor în actul liturgic este o împreună slujire pe preotul din altar. d) Prin cunoaștere și slujire, Liturgia trebuie să devină un bun lăuntric al fiecărui participant, fie el preot sau laic. e) Legătura indisolubilă dintre Sfânta Scrip-

tură și Sfânta Liturghie, prin lucrarea Duhului Sfânt; altfel, Scriptura devine și rămâne o simplă „Biblie de studiu”³ Cartea dedicată Împărăției ne amintește de volumul *Cărarea Împărăției*⁴, tot o cale a sfințeniei descoperită creștinilor de ieromonahul Arsenie Boca, cel care din multele lacrimi și suspine, adunate de la toți aceia care l-au căutat și pe care i-a binecuvântat, a împletit o cunună de „învoățături din vreme, [lăsate] urmașilor, în neam și-n neam, ca să nu mai orbescă și ei în noaptea neștiinței și a lipsei de sfat, de unde vin toate relele care îi chinuiesc pe oameni, întunecă vremile și, prea adesea, cruntă pământul”⁵. Același scop, al cunoașterii învățaturii ce deschide tuturor cărarea plină de lumină, ce duce spre Împărăție, l-a urmărit Mitropolitul Bartolomeu în *Cartea deschisă a Împărăției*⁶, spre a ne face părtași, acum și aici, în Sfânta Biserică a lui Iisus Hristos, la toate cele văzute și nevăzute ale Sfintei Liturghii, o părtășie la altă scară a timpului, de care foarte puțini, dintre cei ce suntem prezenți în Biserică, suntem conștienți, aceasta din cauza ignoranței noastre. Bogata experiență pastorală, de o mare varietate în timp și spațiu, în medii sociale diferite, l-a determinat pe autor să deschidă, pentru noi toți, această minunată carte de dumnezeiască slujire, și prin învățătura și decriptarea textului, pe înțelesul tuturor, să știm ceea ce se petrece în altarul și naosul fiecărei Biserici ortodoxe în timpul Sfintei Liturghii. Cel mai important lucru pe care trebuie să-l reliefăm în conținutul bogat de informații din această carte este ajutorul de preț al înțelegerii tainei Sfintei Liturghii, clarificarea limbajului, a formelor lexicale, dar mai ales structura frazelor, a topicii sau a folosirii unor sintagme, care sunt înțelese diferit, și reproduse ca atare, chiar în cadrul aceluiași spațiu citadin sau rural, în Biserici diferite. De aceea este util să redăm mărturia autorului cu privire la această necesitate de limpezire a limbajului liturgic actual, folosit în timpul slujbei, mai ales al aceluia care privește antifoanele cântăreților de la strană, unde apar și variații: *Întrucât o bună tâlcuire presupune acuratețea cuvântului de bază, m’am străduit să aduc textele celor trei Liturghii ortodoxe la vârsta de acum a limbii române, atât prin diortosirea structurilor sintactice, cât și prin unele îndreptări de traducere, pentru acestea din urmă folosind cea mai nouă ediție oficială a Liturghierului grecesc*⁷.

Preocuparea constantă a Mitropolitului Bartolomeu pentru înțelegerea profundă a tainelor Sfintei Scripturi și ale celor liturgice, prin cunoașterea istoriei cuvintelor, a formelor pe care acestea le îmbracă, primind noi valori semantice, este o importantă contribuție, atât din perspectiva teologică, cât și din aceea a tezaurului lingvistic al limbii române contemporane.

Ioan Biliuță⁸ într-o recenzie asupra *Cărții deschise a Împărăției*, a pus în valoare istoricul abordării teologice privind mistagogia liturgică, cu participarea celor două părți ale corpului mistic al Bisericii, altarul (clerul) și naosul (poporul), așa cum a fost văzută ea de Sfinții Părinți din primele veacuri până astăzi. Subliniem și noi ideea lui Clement Alexandrinul, cel care invita creștinii „să cunoască totul, de vreme ce păcatul cel mai grav al unui creștin este ignoranța”, un păcat ce caracterizează o bună parte din societatea românească de astăzi, secularizată după modelele culturale occidentale, din ce în ce mai mediatizate în cultura ultramodernă contemporană. Bartolomeu Anania a completat paginile scrise, din volumele publicate, cu omiliile, rostite în stilul cald și limpede, care îi caracteriza toate predicile sale, adresate tuturor celor prezenți la Sfânta Liturghie. Ele au un stil aparte, bogat în idei exprimate în acuratețea limbii literare, ceea ce mărturisește dragostea mare pentru cuvântul Domnului, ca acesta să fie înțeles întocmai. Așa se explică precizarea semnificației termenilor care compun întreaga desfășurare a Sfintei Liturghii. De aici preocuparea pentru sensul precis, demonstrat prin evoluția semantică, dar și prin etimologie, ca într-un adevărat curs universitar a cărui informație trebuia să fie clară, spre aprinderea inimilor celor prezenți întru dragostea de a fi și ei în bucuria deplină a Sfintei Liturghii. Prin intermediul *Cărții deschise a Împărăției*, putem fi și noi instruiți

³ *Cartea deschisă a Împărăției*, p. 8.

⁴ Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției*, Ediție îngrijită de pr. prof. Simion Todoran, Editura Sfintei Episcopii Ortodoxe Române a Aradului, 1995, Cuvânt înainte.

⁵ Ieromonah Arsenie Boca, *Cărarea Împărăției*, Cuvânt înainte.

⁶ Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, *Cartea deschisă a Împărăției – O însoțire liturgică pentru preoți și mireni* – Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.

⁷ IERATIKON, aprobat de Sfântul Sinod al Bisericii Greciei în 2002 și tipărit pentru a doua oară la Atena, în 2004.

⁸ Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, *Cartea deschisă a Împărăției*, în *Renașterea*, nr. 2 / 2006, p. 5.

spre a înțelege și participa la toate verigile desfășurării dumnezeieștii Liturghii, cu smerenie și bucurie. Cei ce iubesc limba română au un interes special pentru cuvintele și sensurile lor, vechi și noi, indiferent de domeniul în care sunt ele utilizate, și cu atât mai mult în limbajul rugăciunii. Prin construcțiile traduse neatent nu poate fi înțeles conținutul exact, ceea ce a dus unele diferențe pe care le-am remarcat cu toții în textul minunatei cântări liturgice, numită *Heruvic*, după numele cetei îngerești, a *Heruvimilor*. Spre a găsi cauza variantelor, am recurs la formele vechi și am consultat un text scris cu caractere chirilice, dar și un text grecesc al *Ieruvicului*, așa cum se folosește el, astăzi, în Biserica greacă. Prima constatare este absența pronumelui *noi*, o formulă recentă, care trebuia să aducă un plus de înțeles textului. În fascicula *Heruvico - Kinonikar*, partea întâiu, tom. I, cu titlul *Heruviko – kinonice duminecale* a lui Anton Pann, București, 1847, pp. 33 – 60, tipărită cu caractere chirilice, primul cuvânt este *carii*, grafie cu doi *ii*, o grafie moștenită și în alfabetul de tranziție de la caracterele chirilice la cele latine. Această grafie a dat naștere la unele confuzii (literele chirilice, *n* și *i*, sunt asemănătoare), în transliterare dând forma *Karin*, numele localității de ședere a Maicii Domnului la vara Sa, Elisabeta, pe care îl găsim la Sf. Luca (1, 39-49). Am verificat varianta lui Anton Pann: *Carii pre Heruvim cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi, întreit sfântă cântare Îi aducem, toată grija cea lumească să o lepădăm*⁹; și un alt text cu includerea pronumelui, *noi* și adverbul *acum*: *Noi, care pe Heruvimi cu taină închipuim...toată grija cea lumească acum să o lepădăm*¹⁰; sau *Noi, care pe heruvimi cu taină închipuim și făcătoarei de viață Treimi, întreit-sfântă, cântare aducem, toată grija cea lumească să o lepădăm*¹¹. Adeseori auzim înlocuirea construcției adverbiale, *cu taină* adică „tainic” cu cea a substantivului precedat de articolul nehotărât *o*, „o taină închipuim”, fapt care l-a determinat pe părintele Bartolomeu Anania să încerce o traducere parafrazată a construcției grecești *ta herouvim mystikós eikonizonte*, cu schimbarea construcției „cu taină închipuim”, cu „a ne face chip”, a fi în slujire asemenea îngerilor. *Noi, cei ce pe heruvimi în taină ni-i facem chip, și făcătoarei de viață Treimi întreit-sfântă cântare aducem...* Ca pe Împăratul tuturor primind, pe Cel ce, nevăzut, e’*nconjurat de cetele îngerești*¹². Expresia „ni-i facem chip” se explică prin minunea clipei de a avea în comun cu îngerii – *cântarea doxologică* „noi facem pe pământ ceea ce fac ei veșnic în ceruri: Îl laudăm pe Dumnezeu”¹³. În traduceri, indiferent din ce limbă sunt ele făcute, se observă o generalizare a construcțiilor lipsite de elementele relaționale, ceea ce denaturează sensul logic al ideii exprimate.

Din această perspectivă, strict lingvistică, sunt multe de adăugat, de pildă la nașterea Domnului oastea îngerească vestea: *Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu și pe pământ pace întru oameni bună voire* (Luca, 2, 14), nu *între oameni*, deoarece în greacă avem prepoziția *εν ανθρωποις* *Eudokiaς*, tradusă în *Noul Testament* de la Bălgrad (1648) cu *întru*. Dacă în fiecare dintre noi este buna voire, ea va fi și între oameni.

Nu putem încheia puținele noastre gânduri despre contribuția „pălmașului Duhului Sfânt”, fără a vă face părtași ai explicației cu privire la Împărăție: „Ni se spune un lucru extraordinar, *ne-ai suit la cer și ne-ai dăruit împărăția Ta ce va să fie*. Nu e vorba de o făgăduință proiectată în viitor, ci de un fapt viitor care încă de pe acum se constituie în certitudine. Nu o certitudine logică, ci una faptică...în Sfânta Scriptură ne este prezentată ca una ce va să vină, dar și ca una care a venit. ...Nu e vorba de două împărății, ci de una singură, dar care se desfășoară în trei ipostaze: liturgică, aurorală și plenară. Ei bine, cea care a venit și în care trăim și noi acum este Biserica, al cărei Cap nevăzut este Iisus Hristos Cel de-a dreapta Tatălui, și al cărui Centru văzut este Iisus Hristos Euharistic”¹⁴. Să-L rugăm pe Bunul Dumnezeu să-l odihnească pe „pălmașul Duhului Sfânt” împreună cu sfinții Săi. Amin!

⁹ Anton Pann în *Întruducere* explică cu claritate că volumul *Irmologhiu sau Katavasier* („care coprinde în sine toate irmoasele sau katavasiile sărbătorilor împărătești de peste an; Troparele, condacele și ecapostelariile s-au românit și dat la lumină” după exemplare grecești) cu binecuvântarea Înalț Prea-Sfințitului și de Dumnezeu alesului Arhiepiscop și Mitropolit al Ungrovlahiei și de Dumnezeu alesului Arhiepiscop și Mitropolit al Kesaii[i] Kapadokiei și Kavalera a fealuri de ordine, D.D. Neofit. Anton Pann adaugă informația despre tipărirea „întru a sa tipografie de muzică bisericească, în București, 1846”.

¹⁰ *Carte de rugăciuni*, tipărită cu binecuvântarea ÎPS Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Alba Iulia, 1999, p. 217.

¹¹ Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului, *Liturghia Sfântului Ioan*, Cluj Napoca, 1995, p. 35.

¹² *Cartea deschisă a Împărăției*, p. 158.

¹³ *Ibidem* p. 159.

¹⁴ *Ibidem*, p.196-197

¹ Înainte de revărsatul zorilor, la întâlnirea dintre noaptea de sâmbătă, ziua de odihnă a evreilor (Sabatul) și cea următoare cu care începe săptămâna lor, adică duminica noastră (Domini Dies = Ziua Domnului), numită astfel întru amintirea și celebrarea Învierii lui Iisus.

² Bartolomeu Anania, Arhiepiscopul Clujului, *Cartea deschisă a Împărăției*, O însoțire liturgică pentru preoți și mireni, Editura Institutului Biblic și de Misiune al BOR, București, 2005

243.087 lei colectați în Arhiepiscopia Clujului, pentru Fondul Central Misionar

In urma colectei din acest an pentru alimentarea Fondului Central Misionar, în parohiile din cele 8 protopopiate, în mănăstirile din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, dar și la Catedrala Mitropolitană s-a adunat suma totală de 243.087 lei, repartizată după cum urmează:

- Catedrala Mitropolitană	- 14.474 lei
- Protopopiatul Cluj I	- 24.098 lei
- Protopopiatul Cluj II	- 24.451 lei
- Protopopiatul Dej	- 22.503 lei
- Protopopiatul Gherla	- 15.578 lei
- Protopopiatul Huedin	- 24.676 lei
- Protopopiatul Turda	- 16.745 lei
- Protopopiatul Bistrița	- 37.276 lei
- Protopopiatul Năsăud	- 63.286 lei

TOTAL 243.087 lei

Protopopiatul Năsăud condus de părintele protopop Ioan Dâmbu a colectat cea mai mare sumă dintre toate cele 8 protopopiate, în timp de protopopiatul Huedin, condus de părintele protopop Ciprian Taloș a colectat cea mai mare sumă la nivelul județului Cluj. La nivelul parohiilor, suma cea mai mare a fost colectată de parohia Valea Drăganului, protopopiatul Huedin, păstorită de părintele Aurel Ciuhandu, care a contribuit la Fond cu 2500 lei. Atât părinților protopopi de la Năsăud și Huedin, cât și părintelui Ciuhandu, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Bartolomeu le-a trimis scrisori de felicitare.

Conform hotărârii Sfântului Sinod procentul de 60% din acest Fond, adică suma de **145.852 lei** urmează să fie virat în contul Patriarhiei, urmând ca restul de 40% din suma totală colectată, respectiv suma de **97.235 lei** să fie gestionată de Arhiepiscopie, pentru ajutorarea parohiilor sărace și pentru completarea salariilor preoților lipsiți de posibilități materiale.

În fiecare an, Biserica noastră a hotărât, încă din vremea Patriarhului Justinian (1948-1977), ca Duminica Ortodoxiei să fie ziua în care se face colecta pentru completarea Fondului Central Misionar. Acest Fond este destinat în exclusivitate ajutorării semenilor aflați în lipsuri, în nevoi sau în suferințe, precum și pentru sprijinirea operei de caritate a Bisericii noastre.

✎ *Biroul de presă*

„Hristos Împărtășit Copiilor” și „Alege Școala!”, în Arhiepiscopia Clujului

In prezența Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, la nivelul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului au fost lansate miercuri, 6 aprilie, programele catehetice „Hristos Împărtășit Copiilor” și „Alege Școala!”. Evenimentul a avut loc în Aula Nicolae Ivan a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, participând pr. Constantin Năclad, inspector în cadrul Sectorului teologic-educational al Patriarhiei Române, Biroul de catehizare pentru tineret.

Cele două programe care se derulează în Patriarhia Română au un rol important în formarea religios-morală a copiilor și a tinerilor, încă de la vârsta la care devin asaltați de ispitele societății. Astfel, modul în care Hristos le este prezentat acestora este definitoriu, sublinia Înaltpreasfințitul Părinte Andrei Andreicuț, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului: „Nu sunt lucruri noi cele care ne preocupă, ci nouă ar trebui să fie modalitatea în care le prezentăm societății. Din nefericire, nu întotdeauna Îl prezentăm pe Hristos oamenilor pe înțelesul lor și datorită acestor modalități, care ar putea fi defectuoase, ei nu ajung să trăiască viața cu Hristos așa cum ar trebui și mai ales dacă e vorba de tânăra generație, care, dacă suntem obiectivi, vom observa că nu întotdeauna participă la viața duhovnicească. Noi nu suntem o Biserică doar pentru buni, pentru oameni bătrâni, ci vrem să transmitem ștafeta credinței creștine ortodoxe viitorului”.

În România, proiectul „Hristos Împărtășit Copiilor” a fost lansat în anul 2006, în Mitropolia Moldovei, de unde, treptat, s-a extins în toate eparhiile, devenind program național. În prezent, se află în plină desfășurare în următoarele țări: Albania, Armenia, Bosnia, Georgia, Egipt, Liban și Federația

Rusă, Bielorusia, Polonia, România. Proiectul a fost lansat cu scopul „de a pune la dispoziția preoților și cateheților un set de instrumente catehetice de care au nevoie pentru a transmite copiilor, încă de la cele mai fragede vârste, învățăturile biblice și a-i ajuta astfel să atingă maturitatea întru credință”, a explicat pr. Constantin Năclad, inspector în cadrul Sectorului teologic-educational al Patriarhiei Române și coordonator al celor două proiecte.

În anul 2009, ca o continuare a proiectului „Hristos Împărtășit Copiilor”, Patriarhia Română și Fundația World Vision România au inițiat proiectul „Alege Școala!”, cu scopul prevenirii și combaterii fenomenului abandonului școlar și a delincvenței juvenile, prin dezvoltarea unor soluții educaționale alternative de tipul școlii de duminică necesare motivației pentru educație a copiilor din mediul rural și urban cu vârste cuprinse între 5 și 16 ani.

Pr. Constantin Năclad a afirmat despre acest proiect că „este o platformă pe care se dezvoltă activitatea social-religioasă, prin care se oferă copiilor aflați în riscul de a abandona școala, care nu mai înțeleg ce înseamnă educația, că școala le oferă o șansă pentru a face ceva în viață și pentru a deveni oameni de nădejde. Datorită faptului că societatea și media oferă modele false de educație, ceea ce oferă Biserica prin acest proiect este o perspectivă veșnică asupra educației”. În toamna anului 2010, proiectul a fost extins la nivel național – în cinci regiuni de dezvoltare ale României.

✎ *Biroul de presă*

Circulară

vând în vedere informațiile recente pe care le deținem cu privire la „Fenomenul Copăceana”, respectiv la intenția unor călugări schismatici de a întemeia o mănăstire pe stil vechi cu denumirea de „Mănăstirea creștin ortodoxă Sf. Ioan Maximovici”, lângă satul Copăceana, comuna Fălciu, județul Vaslui, despre care s-a vorbit în circulara cu nr. 595/26.05.2008, vă facem cunoscut următoarele:

- inițiatorii și coordonatorii acestui proiect sunt numiții Dorobăț Petru Ionuț, originar din localitatea Fălciu, județul Vaslui, care din călugărie poartă și numele de Elpidifor și Anghel Ionuț, originar din Brăila, care din călugărie poartă și numele de Teofilact;

- în monahism ei au intrat cu ani în urmă la mănăstiri care sunt sub ascultarea Patriarhiei Române - Dorobăț Petru Ionuț la Mănăstirea Bujoreni, județul Vaslui din cadrul Episcopiei Hușilor unde a fost călugărit cu numele de Elpidifor, iar Anghel Ionuț la o mănăstire necunoscută nouă, primind în călugărie numele de Teofilact;

- neavând studii de specialitate, respectiv seminar și teologie, ei au căutat hirotonia (sfințirea în preot) în alte locuri. Astfel, Dorobăț Petru Ionuț Elpidifor a plecat din Mănăstirea Bujoreni și a fost hirotonit în preot de falsul mitropolit Ioan Preoteasa al autointitulatei „Biserica Românilor Ortodoxi Liberi”, care acum a trecut sub ascultarea „Mitropoliei Ortodoxe Autonome de Europa Occidentală și de America”, cu sediul în Italia la Milano, iar Anghel Ionuț Teofilact a fost sfințit preot în data de 23 aprilie – 6 mai 2008 de mitropolitul Evloghios care conduce susnumita mitropolie cu titlu de arhiepiscop și mitropolit în cadrul Arhidiecezei de Milano și Aquileia, mitropolie care nu este recunoscută de nicio biserică ortodoxă din lume, fiind astfel o mitropolie schismatică și ca urmare, hirotoniile făcute de ei nu sunt recunoscute ca valide;

- mai mult, din actele prezentate de cei doi la Centrul Eparhial Huși, în toamna anului 2009, reiese că acest mitropolit Evloghios i-a călugărit din nou pe cei doi ieromonahi (călugări preoți) și le-a schimbat și numele de călugărie, astfel: Dorobăț Petru Ionuț Elpidifor a devenit Serafim, iar Anghel Ionuț Teofilact a devenit Glicherie;

- un timp cei doi au viețuit în Italia, iar în anul 2008, după ce au fost călugăriți din nou și hirotoniți, au venit în România cu scopul de a întemeia două mănăstiri în zona Fălciului, unde nu există nicio mănăstire ortodoxă;

- Astfel, în 14 mai 2008, pe terenul extravilan al numitului Huzum Ioan din satul Copăceana, au sfințit temelia pentru zidirea unei mănăstiri, însemnând locul cu o cruce mare de lemn confecționată în stil rusesc cu inscripția: „Mănăstirea creștin ortodoxă Sf. Ioan Maximovici 19 iunie/stil vechi 12 iulie/stil nou”.

- La sesizarea noastră privind ilegalitatea de a întemeia mănăstire fără aprobarea episcopului locului și fără recunoașterea autorităților de stat, au întrerupt demersul lor și s-au întors în Italia de unde au revenit în decembrie 2008 și au încercat prin înșelăciune să intre în anumite mănăstiri ortodoxe din cadrul Patriarhiei Române.

- Astfel, Dorobăț Petru Ionuț Elpidifor Serafim a încercat să se închinovieze la Mănăstirea Caraiman din cadrul Arhiepiscopiei Bucureștilor, dar i s-a respins cererea, iar Anghel Ionuț Teofilact Glicherie, la Mănăstirea Mircea Vodă – Medgidia din cadrul Arhiepiscopiei Tomisului (Constanța) doar cu intenția de a obține niște acte oficiale ca ei să pară în fața autorităților de stat centrale și locale și în fața credincioșilor ca fiind aparținători Bisericii Ortodoxe Române.

- În perioada decembrie 2008 – ianuarie 2009, au revenit la Fălciu și au cumpărat de la numitul Huzum Ioan pe numele de Dorobăț Petru Ionuț, ca persoană fizică, suprafața de teren unde ei sfințiseră locul pentru mănăstire și de asemenea pe același nume au obținut de la Primăria Fălciu, autorizația de construcție nr. 01/07.01.2009 pentru „construire de locuință”.

- După ce au realizat aceste obiective, s-au întors în Italia sau în alte locuri din țară probabil, pentru a strânge fonduri pentru construcția mănăstirii de la Copăceana unde au revenit în toamna anului 2009.

- În data de 23 septembrie 2009, ieromonahii mai sus menționați au depus la Cancelaria Episcopiei Hușilor cereri de închinoviere pentru una din mănăstirile din cadrul Eparhiei și au fost trimiși de episcopul locului să meargă să facă ascultare la Mănăstirea Dimitrie Cantemir - Grumezoaia, și după perioada de verificare a loialității lor față de Ortodoxie, se va discuta problema aprobării închinovierii lor, însă ei au refuzat și s-au întors la Fălciu unde locuiesc părinții numitului Dorobăț Petru Ionuț.

- În lunile octombrie, noiembrie și decembrie 2009, împreună cu alți falși monahi de peste Prut, au ridicat zidurile „casei speciale” care în planul ei de construcție este prevăzută cu o sală mare care poate fi amenajată ca paraclis, iar camelele ca chilii și chiar pe data de 14.11.2009 doar între ziduri, au oficiat slujbe religioase în prezența unui grup de călugărițe. În prezent construcția este ajunsă la acoperiș.

- Toate aceste indicii demonstrează faptul că sub acoperirea legalității civile, acea construcție va găzdui o mică comunitate monahală fie de călugări fie de călugărițe care sunt răzvrățiți și separați de Biserica Ortodoxă Română.

- Ei vor ține slujbele sărbătorilor cu dată fixă, precum Crăciunul – 25 decembrie; Bobotează – 6 ianuarie; Schimbarea la Față – 6 august; Adormirea Maicii Domnului – 15 august; Sf. Gheorghe – 23 aprilie etc, după calendarul Iulian neîndreptat cu 13 zile în urma sărbătorilor din calendarul nostru, deși păstrează aceeași rânduială a slujbelor, aceleași veșminte liturgice și aceeași uniformă.

- De asemeni, ieromonahii susnumiți nevrând să facă ascultare la una din mănăstirile legale din eparhia noastră, dovedesc faptul că scopul lor este de a crea confuzie în rândul credincioșilor, de a-i separa de turma lui Hristos cea adevărată și de a produce schismă sau dezbinare în organizarea administrativă și pastorală a Patriarhiei Române în general și a Episcopiei Hușilor în special.

- Până la recunoașterea lor de către autoritățile de stat ca unitate de cult sau asociație religioasă prin Secretariatul de Stat pentru Culte în sensul Legii 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor din România, ei nu au nicio identitate religioasă, iar „frații de peste Prut” veniți în sprijinul lor, nu pot primi viză de ședere în România pentru a desfășura activități religioase, fără acordul Secretariatului de Stat pentru Culte – București.

Ca urmare, veți îndemna credincioșii pe care îi păstoriți să nu dea ascultare acestor persoane, să nu apeleze la serviciile lor religioase deoarece sfințirea lor nu este validă și să se roage pentru ei ca pentru niște risipiți care trebuie adunați, și ca pentru niște rătăciți care trebuie întorși și împreunați cu cea una, sfântă, sobornicească, apostolească și adevărată Biserică a lui Hristos, Domnul nostru.

Această Circulară se va citi în toate bisericile după Sfânta Liturghie.

† *Corneliu,*
Episcopul Hușilor

Consilier administrativ,
Pr. Isidor Melinte

IPS ARHIEPISCOP ȘI MITROPOLIT ANDREI

Liturgice:

Luni, 11 aprilie: în Catedrală, slujește slujba Pavcerniței Mari și rostește o meditație în cadrul săptămânii duhovnicești a școlilor teologice clujene.

Marți, 12 aprilie: în biserica mănăstirii Nicula, slujește Liturghia Darurilor mai înainte sfințite și predică. Hirotonește ierodicon pe monahul Nichifor Ciocan, de la Schitul Zimți, Mureș; hirotesește Protosinghel pe ierom. Nicodim, economul Mănăstirii Nicula.

Miercuri, 13 aprilie: în biserica Mănăstirii Cormaia oficiază slujba tunderii în monahism.

Joi, 14 aprilie (Sf. Ierarh Pahomie de la Gledin): în biserica parohială din Gledin, slujește Sfânta Liturghie în sobor de arhieriei și predică.

Sâmbătă, 16 aprilie: sfințește biserica schitului „Sfântul Lazăr” din Alba Iulia, slujește Sfânta Liturghie și predică.

Duminică, 17 aprilie (Intrarea Domnului în Ierusalim - Floriile): în biserica „Intrarea în Biserica a Maicii Domnului” din Bistrița slujește și predică la Sfânta Liturghie;

- în Catedrală, slujește la Vecernie și rostește o cateheză.

Joi, 21 aprilie: în Catedrală, slujește și predică la Denia celor 12 Evanghelii.

Vineri, 22 aprilie: în Catedrală, slujește și predică la Denia Prohodului.

Pastoral administrative:

Luni, 11 aprilie: conduce ședința Permanenței Consiliului eparhial;

- acordă un scurt interviu publicației clujene „Foia Transilvană”.

Marți, 12 aprilie: în Mănăstirea Nicula, prezidează sinaxa stareților și starețelor din mănăstirile Arhiepiscopiei Clujului;

- Participă și rostește un cuvânt la inaugurarea unui parc pentru copiii cu handicap din Centrul de recuperare psiho-neuro-motorie „Sfânta Irina” din Turda.

Miercuri, 13 aprilie: în studioul TVR Cluj, participă la emisiunea *Lumea credinței* realizată de Andreea Leonid;

- în biserica parohiei „Sf. Dimitrie cel Nou” din Cluj-Napoca, rostește un cuvânt și îi premiază pe copiii participanți la Concursul de eseuri „Iisus Hristos - Modelul și prietenul meu”.

Primiri:

Vineri, 8 aprilie: Col. dr. Coste Camilio-Victor, directorul Spitalului Militar de Urgență „Dr. Constantin Papilian” din Cluj-Napoca.

Luni, 11 aprilie: Acad. Marius Porumb, directorul Institutului de Arheologie și Istoria Artei din Cluj-Napoca; Gr-al. bg. Ing. Ioan Mureșan, Comandantul Bazei 4 Logistice „Transilvania” Dej; Prof. Anca Cristina Hodoroșea, Inspector școlar general al județului Cluj.

Marți, 12 aprilie: Alin Tișe, Președintele Consiliului Județean Cluj.

Miercuri, 13 aprilie: Prof. Doina Tudorică, președintele Asociației pentru Protejarea și Ajutorarea Handicapaților Motor din Cluj.

PS IRINEU BISTRITĂNUL

Agenda pastoral-misionară

3 aprilie – A liturghisit în parohia „Sfântul Dumitru” din Bistrița și a hirotonit pe diaconul Dumitru Creța într-un preot pentru această parohie.

8 aprilie – În catedrală, a slujit la Denia Acatistului Bunei Vestiri.

9 aprilie – În parohia Baci II, a binecuvântat spațiul liturgic pentru săvârșirea sfintelor slujbe.

10 aprilie – A săvârșit Sfânta Liturghie în parohia „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca.

12 aprilie – În cadrul Săptămânii duhovnicești, a rostit o meditație pentru studenții în Teologie și elevii seminariști.

15 aprilie – A săvârșit Liturghia Darurilor mai înainte sfințite în parohia „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca.

17 aprilie – A liturghisit în parohia Aghireș-Fabrici, prot. Huedin.

22 aprilie – A slujit la Denia Prohodului Domnului în parohia „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul Mănăștur.

PS VASILE SOMEȘANUL

Agenda pastoral-misionară

Vineri, 1 aprilie – la Academia Teologică de a Mănăstirea Brâncoveanu – Sâmbăta de Sus, participă la a doua Consultație Teologică organizată de prof. dr. Hermann Schoenauer, Rectorul Centrului Ecumenic al Diakonia Neuendettelsau.

Duminică, 3 aprilie – slujește Sfânta Liturghie în biserica Institutului Oncologic din Cluj-Napoca.

Marți, 5 aprilie – oficiază Sfântul Maslu la biserica Institutului Oncologic din Cluj-Napoca.

Miercuri, 6 aprilie – slujește Liturghia Darurilor în biserica „Sfântul Mina” din Cluj-Napoca, prot. Cluj II.

Joi, 7 aprilie – oficiază Sfântul Maslu în capela Spitalului de Recuperare din Cluj-Napoca.

Vineri, 8 aprilie – în sobor de preoți oficiază în biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Cluj-Napoca – Mănăștur slujba prohodului medicului Nicolae Prișcă;

- oficiază Sfântul Maslu în biserica din Cociu, prot. Bistrița.

Duminică, 10 aprilie – cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei slujește Sfânta Liturghie în Catedrala Mică din Târgu-Mureș;

- slujește Sfântul Maslu în Mănăstirea Dobric – Năsăud.

Luni, 11 aprilie – însoțește pe Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei la inaugurarea „Parcului de joacă pentru copiii cu handicap psiho-neuro-motor” de la Centrul Sfânta Maria din Turda și vizitează Căminul de Bătrâni și Grădinița Socială din Complexul „Adormirea Maicii Domnului”, Turda.

Marți, 12 aprilie – slujește Liturghia Darurilor la Mănăstirea Nicula și participă la Sinaxa monahală.

Parc pentru copiii cu dizabilități psiho-neuro-motorii din Turda

entrul de recuperare psiho-neuro-motorie pentru copiii cu handicap „Sfânta Irina” din Turda a inaugurat în 11 aprilie, un parc de joacă special amenajat pentru a dezvolta anumite aptitudini ale copiilor prin joacă. Festivitatea a avut loc de la ora 12.00, cu participarea Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului, și a Preasfințitului Episcop-vicar Vasile Someșanul. Parcul inaugurat are dotări speciale, care îi ajută pe copiii cu deficiențe neuro-motorii să comunice și să interacționeze mai ușor unii cu ceilalți.

Importanța activităților recreative în dezvoltarea copiilor cu astfel de probleme este recunoscută de specialiști, astfel că proiectul este complementar tratamentelor și activităților de recuperare din acest centru. Ajutorul acordat de reprezentanții Centrului „Sfânta Irina” din Turda are și un caracter duhovnicesc, aspect despre care a vorbit, la ceremonia de inaugurare, Înaltpreasfințitul Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului: „E de mare importanță și la Judecata Universală, aceste fapte de milostenie vor conta foarte mult. Așa încă un mod de a înțelege implicarea socială, de la Ava Pimen, care, atunci când a fost întrebat de ucenici „Părinte, ce este credința?”, a dat o definiție la care nici nu ne așteptăm: „Credința este a petrece cu smerenie și a face milostenie”. Credința nu e teorie, ea se materializează în fapte concrete, a face milostenie. Așa că, felicitări tuturor celor care se implică în fapte sociale, acestea ne vor valida în fața lui Dumnezeu credința noastră, altfel rămâne o teorie”.

Parcul a fost amenajat la propunerea coordonatorului Centrului de recuperare psiho-neuro-motorie, pr. Florian Simonca, prin implicarea directă a fundației H.A.R. din Olanda, care a adus toate aparatele din dotare. „Chiar dacă la prima vedere pare un parc normal, unele aparate amplasate aici, în parcul nou amenajat, sunt special adaptate pentru copiii cu handicap. Am făcut acest demers în primul rând către fundația H.A.R. din Olanda, care a pornit acest proiect împreună cu parohia Opișani II din Turda. Le-am comunicat această necesitate în urmă cu aproape un an, iar acest spațiu va răspunde și mai mult la dezvoltarea anumitor aptitudini ale copiilor”, a declarat pr. Florian Simonca.

Centrul „Sfânta Irina” – 2 ani de activitate

Parcul de joacă pentru copiii cu handicap psiho-neuro-motor a fost amenajat în incinta Centrului de recuperare

psiho-neuro-motorie „Sfânta Irina” din Turda, care a aniversat luna aceasta doi ani de activitate. În toată această perioadă, aproximativ 20 de copii au beneficiat de diferite tratamente, masaj de recuperare, ședințe de kinetoterapie, logopedie, psiho-pedagogie, precum și asistență pentru copiii și părinții lor. Serviciile sunt asigurate de 5 specialiști. Pe lângă mijloacele de recuperare, pentru acești copii au fost organizate excursii la mănăstiri, grădini zoologice, parcuri de distracții, ieșiri în aer liber, dar au fost implicați și în acțiuni de ecologizare.

Acest centru a fost înființat în urmă cu doi ani, de Fundația H.A.R. din Olanda, Parohia Opișani II și Primăria Turda. Unitatea are o capelă, unde copiii participă la sfintele slujbe și la diferite programe religioase. În plus, fundația H.A.R. a donat o mașină special adaptată copiilor cu handicap, pentru facilitarea transportului acestora.

✉ Biroul de presă

Prima sinaxă din Arhiepiscopia Clujului prezidată de Mitropolitul Andrei

a Mănăstirea Nicula a avut loc marți, 12 aprilie, Sinaxa stareților, starețelor și duhovnicilor din mănăstirile de pe cuprinsul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, sub conducerea Înaltpreasfințitului Andrei, Arhiepiscopul și Mitropolitul Clujului și a Preasfințitului Episcop-vicar Vasile Someșanul. La ora 8.00, Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei și Preasfințitul Vasile au oficiat Sfânta Liturghie arhierescă în biserica mănăstirii, iar la ora 10.00 au fost deschise lucrările propriu-zise. Cuvântul duhovnicesc a fost rostit de unul dintre monahii Mănăstirii Nicula, pr. Grigorie Benea, tema – „Vocațiile monahale” – fiind stabilită de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei.

Având în vedere că sinaxa de astăzi a fost prima prezidată de Înaltpreasfințitul părinte Andrei în calitate de Arhiepiscop și Mitropolit al Clujului, Preasfințitul Vasile Someșanul a făcut o scurtă prezentare, cu un cuvânt de bun-venit, evocând pe scurt memoria vrednicului de pomenire Înaltpreasfințitul Mitropolit Bartolomeu, care și-a avut în Mănăstirea Nicula a doua sa reședință. În calitate de gazdă, starețul Mănăstirii Nicula, pr. arhim. Andrei Coroian, a adresat câteva cuvinte, iar la final, Înaltpreasfințitul părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei a încheiat prin cântarea „Veșnica pomenire” în memoria Înaltpreasfințitului Bartolomeu, primul mitropolit al Clujului.

Pentru a promova mai mult canonizarea Sfinților Martiri Năsăudeni și a Sfântului Pahomie, în cadrul sinaxei de astăzi s-a cerut ca mănăstirile să fie reprezentate la hramurile locale patronate de acești sfinți. Astfel, joi, 14 aprilie, majoritatea stareților și starețelor vor lua parte la Sfânta Liturghie arhierescă oficiată la Gledin, în cinstea Sfântului Pahomie, de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi, în frunte cu Înaltpreasfințitul Mitropolit Andrei.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, stareții, starețele și duhovnicii din mănăstirile din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului se vor întâlni în sinaxe de două ori pe an, de fiecare dată fiind prezentate cuvântări de către monahii din mănăstirile Eparhiei.

✉ Biroul de presă

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: editura_renasterea@yahoo.com

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit

Andrei Andreicuț

Vicepreședinți:

PS Episcop vicar Irineu

Bistrițeanul,

PS Episcop vicar Vasile

Someșanul

Membri:

Consilier cultural Pr. dr.

Ștefan Iloaie,

Pr. Prof. dr. Ioan Chirilă,

Pr. Bogdan Ivanov,

Pr. Cristian Sonea,

Lect. dr. Radu Preda.

Redactor-Șef:

Nicoleta Pălimaru

Tehnoredactor: Delia-Maria Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Pr. Ioan Bizău, Elena Chirce,

Doina Curticăpeanu, Arhim. Andrei

Coroian, Florin-Cătălin Ghiț,

Pr. Prof. Dr. Ioan Ică, Pr. Grigore

Dinu Moș, Cezar Login, Aurel Sasu,

Pr. Cătălin Pălimaru, Paul M. Popovici,

Nicolae Turcan, Paul Siladi,

Protos. Simeon Pinte

ADMINISTRAȚIA ȘI DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

CUI (CF) 4547095

IBAN: RO79RNCB0106026604400017

BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)

ISSN: 1223-4435

Canoanele și rugăciunea

Paul Popovici

Canoanele constituie, după cum se știe, un instrument esențial al Bisericii: „Cârma corăbiei acesteia, adică a bisericii acesteia sunt dumnezeieștile canoane”. Dar rugăciunea? Însăși respirația Bisericii. O Biserică fără rugăciune este un nonsens, după cum ea nu poate fi concepută în absența canoanelor.

Există o mare deosebire între regulile de conduită obișnuite (ale statului să zicem) și canoane. Legiferarea sau procesul de elaborare a legilor unui stat este o operațiune complexă și dificilă¹ (o dovadă semnificativă în acest sens o constituie modificările repetate ale legislației) realizată în scopul asigurării ordinii sociale prin reglarea comportamentului persoanelor²; finalitatea este, așadar, în afara oricărei transcendențe. Dacă respectarea legii sau sancțiunea aplicată în cazul nerespectării ei este în afara oricărui suport mistic, canoanele sunt trăite și înțelese prin actul rugăciunii. Tocmai de aceea, nu doar clericilor, ci și mirenilor le-a fost rânduit un *canon* zilnic de rugăciune. Acest canon este alcătuit dintr-o succesiune de rugăciuni al căror scop este să dezvăluie tainele lui Dumnezeu: „Dumnezeu ni se face cunoscut ca o persoană în taina Sa, El este cunoscut sau experimentat doar în rugăciune. Rugăciunea este locul și prilejul acestei întâlniri, al acestei cunoașteri prin comunicare reciprocă”³.

Viața în rugăciune conduce la asumarea creștinismului ca un lucru firesc, neîncorsetant. Candelă rugăciunii nu doar veghează asupra pomirilor trupești sau sufletești, domolindu-le,

dar le și lămurește. Iată de ce, numai luminate de rugăciune, canoanele apar ca veritabile faruri ale vieții duhovnicești și nu ca simple reguli mai mult sau mai puțin sancționatoare (cum ar putea fi percepute din afara atmosferei rugăciunii).

Mai mult, canoanele înseși au apărut în lumina rugăciunii, înainte de consacrarea lor fiind invocată asistența Duhului Sfânt, chemat ca garant al autenticității matricii dintotdeauna a Bisericii. Prin urmare, nici aplicarea lor nu poate fi ruptă de rugăciune; înlăturarea rugăciunii din actul de canonisire reduce inevitabil la o dimensiune juridică a canonului, care este astfel secătuit de implicațiile de vindecare și eshatologice pe care le presupune. Recuperarea duhovnicească în urma unui păcat canonisat nu se poate face decât prin pocăință, ale cărei lacrimi limpezitoare și curățitoare au ca sursă inima înfrântă și smerită (Ps 50: 18), alimentată de rugăciunea prin care Dumnezeu este recunoscut, urmat și experimentat.

Iată de ce sancționarea abaterilor prin canoane se face „în lumina lui Hristos”, cu alte cuvinte având în centru pe Însuși Mântuitorul, pedeapsa având un caracter „euharisto-centric”, recuperator și duhovnicesc în același timp⁴. Or, euharistia este legată în mod nemijlocit de rugăciune, prin care se descoperă și trăiește. Rugăciunea apare așadar ca o veritabilă respirație a Bisericii și implicit a pocăinței și a canonului primit spre îndreptare. Lipsa rugăciunii îl închide pe penitent față de sine și față de Dumnezeu. Prin actul rugăciunii, acesta redescoperă nu doar propria sa condiție căzută, ci și dragostea lui Dumnezeu față de creație în general și față de om în special.

Asociate împărțirii, canoanele apar cu toată evidența ca având un puternic caracter terapeutic: „spre tămăduirea sufletelor și vindecarea suferințelor”⁶. Chiar și atunci când epitimia constă în oprirea de la cuminecare, penitentul păstrează calitatea de membru al Bisericii, legătură pe care o reconstruiește, chiar îndepărtat temporar fiind, prin actul

rugăciunii. Iată de ce nu de puține ori canonul primit de la duhovnic constă nu doar în abținerea pe viitor de la a mai săvârși păcatul, ci și într-o rugăciune poate mai însemnată cantitativ și mai stăruitoare decât de obicei – o condiție a vindecării rănilor păcatului. De aceea, indicarea unei penitențe sub forma unui canon care are în vedere rezolvarea unei chestiuni financiare este nepotrivită întrucât nu se regăsește în „obiectivul spiritual al pedepsei bisericesti”⁷.

Dacă însăși viața creștină reprezintă, după o fericită expresie, o „liturghie după Liturghie”, în mod evident nici canoanele, ca structură și finalitate, nu pot fi îndepărtate de rugăciune fără a li se goli cu totul sensul și „mentalitatea eshatologică”, specifice Răsăritului creștin⁸, pe care le cultivă. Altfel, ele înseși ar apărea ca o cădere, văduvite de Duh, compărând ca niște simple reguli de conduită, calpe, rigide, frustrante și nedăătoare de viață.

În fond, toate cele ale Bisericii nu pot fi percepute la adevărata lor dimensiune în afara rugăciunii. Rugăciunea „ne ajută să fim din ce în ce mai sensibili față de prezența lui Dumnezeu” și, bineînțeles, „față de noi înșine”⁹.

După cum s-a observat, Biserica este locul în care Dumnezeu este prezent și lucrează prin excelență. Or, rugăciunea este tocmai mijlocul prin care lucrează Dumnezeu¹⁰, în Biserică. Iată de ce unitatea Bisericii nu se realizează doar prin gesturi exterioare, liturgice sau prescripții canonice, ci se împlinește în comuniunea rugăciunii.

Aceste câteva argumente au menirea de a reconsidera, dacă este cazul, locul rugăciunii în aplicarea canoanelor. Apărute sub inspirația Duhului Sfânt, administrarea lor nu poate fi scoasă de sub incidența Acestuia, cel care ne conduce la tot adevărul (Ioan 14: 26). Cunoașterea lui Dumnezeu fiind legată intrinsec de actul rugăciunii, nici canoanele și nici aplicarea lor nu pot fi deslușite și receptate la adevărata dimensiune și finalitate dacă nu vor fi însoțite de rugăciune.

¹ Mircea Djuvara, *Teoria generală a dreptului* (enciclopedia juridică), în „Teoria generală a dreptului (enciclopedia juridică). Drept rațional, izvoare și drept pozitiv”, Edit. All, București, 1995, p. 317.

² Cristina-Maria Boldorean, *Drept și raționalitate*, Edit. CH Beck, București, 2007, p. 48. Pentru amănunte asupra problemei, a se vedea Hans Kelsen, *Doctrina pură a dreptului*, trad. Ioana Constantin, Edit. Humanitas, București, p. 41-80.

³ Pr. M.-A. Costa de Beauregard, pr. Dumitru Stăniloae, *Mică dogmatică vorbită. Dialoguri la Cernica*, trad. Maria-Cornelia Oros, Edit. Deisis, Sibiu, 1995, p. 37.

⁴ Vlassios I. Phidas, *Drept canonic. O perspectivă ortodoxă*, trad. Pr. Adrian Dinu, Edit. Trinitas, Iași, 2008, p. 137.

⁵ Christos Yannaras, *Libertate moralei*, trad. Mihai Cantunari, Edit. Anastasia, București, 2004, p. 189.

⁶ Canonul 2, Sinodul Trulan.

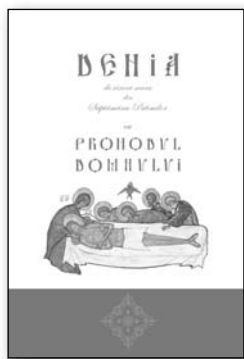
⁷ Vlassios I. Phidas, *op. cit.*, p. 137.

⁸ A se vedea Paul Evdokimov, *Rugăciunea în Biserica de Răsărit*, trad. Carmen Bolocan, Edit. Polirom, Iași, 1996, p.18.

⁹ Pr. M.-A. Costa de Beauregard, pr. Dumitru Stăniloae, *op. cit.*, p. 32.

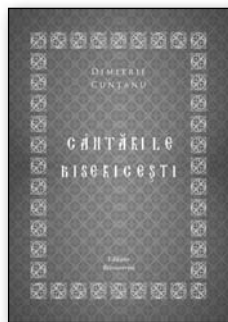
¹⁰ *Ibidem*.

Editura Renașterea oferte:

**DENA DE VINERI SEARA
CU PROHODUL DOMNULUI,**
EDIȚIA A IV-A,
48 pag., format 105x148 mm,
Preț 3 LEI.

CÂNTĂRILE BISERICESTI
Dimitrie Cunțanu
EDIȚIA A V-A, 136 pag.,
format 170x210 mm,
Preț 20 LEI.

TAINA SFÂNTULUI MASLU
Paul Meyendorff
150 pag., format 145x205 mm,
Preț 20 LEI.

CÂNTUL VOCAL PROFESIONIST
Marius-Marin Truculescu
316 pag., format 145x205 mm,
Preț 20 LEI.

RADIO RENĂȘTEREA

CLUJ – 91 MHz / FM

BISTRIȚA – 102 MHz / FM

Ora	LUNI	MARȚI	MIERCURI	JOI	VINERI	SĂMBĂȚĂ	DUMINICĂ		
06.00	Rugăciunile dimineții								
06.30	CEASURILE DIMINEȚII								
07.00	07.00 Radiojurnal								
08.00	Miercuri și Vineri: SFÂNTA LITURGHIE (în direct din Catedrala Mitropolitană)					Evanghelie și Liturghie			
10.05	Sfinții Părinți, contemporanii noștri						10.00 SFÂNTA LITURGHIE (în direct din Catedrala Mitropolitană)		
10.35	Cântări bisericesti								
11.00	<i>Evanghelie și Liturghie (r)</i>	<i>Cerul pe pământ (r)</i>	<i>Ca toți să fie una (r)</i>	<i>Cuvântul Ierarhului (r)</i>	<i>Dialoguri (r)</i>	<i>Liturghie și icoană (r)</i>			
11.30	Arhiva de folclor					Deschide, deschide fereastra			
12.05	<i>Experiențe pastorale (r)</i>	<i>Etică și societate (r)</i>	<i>În umbra Legii (r)</i>	<i>În lumina Taborului (r)</i>	<i>Dogmele drepte credințe (r)</i>	<i>Atelier biblic (r)</i>	Cântări bisericesti		
12.35		Cântări bisericesti						Păhărelul cu nectar	
13.00	Radiojurnal								
13.10	Clasica								
14.00	Post Meridian Magazin					Din Viață și din Dub		Tainele operei	
15.00						Paraclisul Maicii Domnului		Catebism (r)	
16.00						Apa cea vie a Ortodoxiei		Cuvântul Vieții	
16.30	Radiojurnal								
17.00	Radiojurnal								
17.15	<i>Dăruind vei dobândi</i>	<i>Pururi tânăr</i>	<i>A doua șansă</i>	<i>Universitaria</i>	<i>Medicina azi</i>	<i>Byzantion</i>	<i>Retrospectiva religioasă</i>		
17.30	Cuvântul Vieții						Cântări bisericesti		
18.00	Vecernia (în direct din Catedrala Mitropolitană)						18.00 VECERNIA Program catehetic (în direct din Catedrala Mitropolitană)		
19.00	Acatistul zilei								
19.30	Păhărelul cu nectar								
20.05	<i>Cerul pe pământ</i>	<i>Ca toți să fie una</i>	<i>Cuvântul Ierarhului</i>	<i>Dialoguri</i>	<i>Liturghie și icoană</i>	Din Viață și din Dub (r)			
20.35	Agenda culturală								
21.00	<i>Etică și societate</i>	<i>În umbra Legii</i>	<i>În lumina Taborului</i>	<i>Dogmele drepte credințe</i>	<i>Atelier biblic</i>	Catebism	Experiențe pastorale		
21.30	<i>Arhiva de folclor (r)</i>								
22.00	Radiojurnal								
22.10	<i>Sfinții Părinți, contemporanii noștri (r)</i>						Acatistul zilei		
22.40	Rugăciunile de seară								
23.00	Liniștea nopții								

RADIOJURNAL: L-D 07.00 13.00 17.00 22.00 ȘTIRI: L-V 10.00 12.00 14.00 15.00 16.00 20.00 S -8.00 09.00 10.00

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

Tristețea – hotar între pierzanie și mântuire

Continuare din numărul anterior

In cadrul întâlnirii cu tinerii, Părintele Serafim Joantă a vrut să transmită mesajul că oricând e posibil „să convertim întristarea după această lume în întristarea după Dumnezeu”. Sfinția sa a subliniat faptul că tristețea este plină de folos dacă străbate calea virtuții creștine și că formele întristării provin din pocăința deplină, din lacrimile smereniei. Potrivit invitatului, exprimarea mâhnirii depline poate fi deslușită prin faptele Mântuitorului, prin răstigrinirea Sa pe cruce, jertfa adusă pentru iertarea păcatelor lumii, botezul înseamnând răscumpărarea „seminței sădite în inimile noastre de Însuși Iisus Hristos”.

Bucuria veșnică se ascunde în această întristare după Domnul. Înduioșarea trebuie să conducă la Cel de Sus prin post și rugăciune, prin Sfintele Taine. Lacrimile pot tămădui, pot ridica pe scara duhovnicească, după cum cuvânta și Sfântul Ioan Scărarul: *Plânsul după Dumnezeu este o simțire a inimii îndurerate care caută iubirea spre Dumnezeu*. Plânsul lăuntric transformă simțămintele întristării într-o virtute permanentă, căință care deschide ușa umilinței, cea a vieții prin care Iisus a intrat - Maica Domnului - pod către cer, *seminție împărătească și arhierescă*, precum spunea Părintele Cleopa, ce se roagă neconținut pentru iertarea fărădelegilor noastre. Prin rugăciune începe pocăința, lucrarea tainică a modelării sufletului continuă la Sfânta Spovedanie și se desăvășește prin Sfânta Împășanie, prin „pâinea vieții” care curățește de păcate.

Așadar, totul este Har, nimic nu vine de la noi, ci de la Dumnezeu Atotputernicul. El ne călăuzește când ne îndepărțăm de noi înșine. Taina cea mare este aceea a lepădării de sine, astfel încât să-I facem loc Domnului, să ne smerim, să deschidem ochii sufletului și să vedem că totul este de la Tatăl Atotputernicul. Bindecuvântarea Sa asupra oamenilor coboară prin Duhul Sfânt. Atitudinea demnă de acest dar este mulțumirea prin duh de jertfă, regretul și durerea pentru păcatele săvârșite, plângerea și mărturisirea lor. Potrivit Preasfințitului Serafim, trebuie „să ne rugăm Domnului să ne dea cuvânt cu putere multă”, să verse Duh Sfânt peste robii Săi. Făcătorul cerului și al pământului nu vrea de la noi cuvinte mărețe și pline de tâlc, ci, cu inimă curată, să-I destăinuim preocupările și îngrijorările noastre, ca niște prunci să ne rugăm Lui. Cu toate astea, mereu să fim precauți, să nu cădem în mândrie și să păcătuim cu gândul.

În loc de epilog, putem spune că salvarea noastră este rugăciunea zilnică, simțirea Lui Dumnezeu aproape, clipă de clipă. Să ne legăm cu toată umanitatea, așa cum frumos spune Părintele Rafail Noica, *prin trăirea la nivelul adamit, prin citirea sfintelor cărți*. Să avem dorința de a trece această „vale a plângerii” spre viața veșnică prin pocăință, înobilându-ne sufletul și conștientizându-ne credința și spiritualitatea, urmând cuvintele de întărire ale Părintelui Arsenie Boca care spun că: *păcătos ca un drac de ai fi, nu deznădăjdui de puterea Lui Dumnezeu, fiindcă oricine va cheama numele Lui Dumnezeu, își va mântui sufletul*. Iar fiecare zi să înceapă cu rugăciunea pe care Înalt Prea Sfințitul Serafim Joantă o consideră grabnic ajutoare atunci când întreaga ființă e concentrată asupra lui Dumnezeu, când rostește tainic: „Doamne nu mă lăsa să fac voia mea! Atunci când voia mea e rătică, întoarce-mă Doamne spre ce e bine!”

✎ Andreea Micu

Pelerinaj de mărturisire a credinței și de cinstire a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu organizat de ASCOR Cluj în postul Sfintelor Paști

In început de aprilie vremea încă târăgăna să alinte cu prieteneasca-i căldură și cu zilele înșorite de primăvară mult așteptată. Dimpotrivă, de parcă iarna nici nu avea de gând să se retragă elegant până la un nou

an, când ar fi putut să-și exercite din plin drepturile de regină a crivățului și a gerului... Pe un vânt tăietor de respirație, care încorseta orice făptură vie, un grup de 40 de persoane a pornit pe jos într-un pelerinaj de o zi din comuna Iclod spre Mănăstirea Nicula. Norii amenințatori și rafalele dezlănțuite nu i-au speriat, nici nu i-au întors din drum pe pelerinii hotărâți să ajungă la mănăstirea din apropierea orașului Gherla, unde Maica Domnului îi așteaptă pe toți să-i miluiască și să-i odihnească.

Inițiativa organizării acestui itinerar de peregrinare a venit din partea lui Radu Copil, membru ASCOR și coordonator de tineret la Arhiepiscopia Clujului, care a ținut cu tot dinadinsul ca în timpul Postului Mare a Sfintelor Paști să se meargă într-un pelerinaj pe jos la o mănăstire din eparhia Clujului. Traseul ales reprezenta aproximativ 23 de kilometri din localitatea Iclod până la mănăstirea Nicula și de la mănăstire înapoi spre Gherla. Întrucât în timpul postului Adormirii Maicii Domnului ASCOR Cluj organizează tabăra de vară pentru tineri, niciodată nu s-a putut lua parte în mod organizat la pelerinajul tradițional realizat în preajma zilei de 15 august. Iată de ce, ziua imediat următoare de după Slujba Imnului Acatist s-a dovedit a fi potrivită pentru a demara un „maraton” al mărturisirii dedicat Ocrotitoareii tuturor creștinilor. Așadar, pe o vreme tulbură și vântoasă, tinerii au evadat din mreaja grijilor și a planificărilor, mergând la pas domol cu icoane la gât, cântând cu bucurie tropare și având credința nezdruccinată că slăvirea Apărătoarei Doamne printr-o mică jertfă merită tot efortul și osteneala.

COMUNA ICLOD – ÎNCHINARE LA MORMÂNTUL PĂRINTELUI LUCA, PICTORUL ICOANEI MAICII DOMNULUI CU PRUNCUL DE LA MĂNĂSTIREA NICULA

Localitatea Iclod a fost aleasă pentru că aici a fost paroh în vremurile de demult preotul Luca, care a pictat Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului cu Pruncul de la

Cu dor de Maica Domnului, cu vrerea de a O cinsti, un grup de tineri clujeni au purces o distanță de 23 de kilometri pe jos, într-un pelerinaj de o zi din Iclod spre Mănăstirea Nicula

Mănăstirea Nicula. Primul popas a fost la Biserica din lemn a satului, monument istoric aflat momentan în restaurare. După ce s-au închinat și au avut un pic de răgaz să-și plimbe ochiul pe obiectele de cult - acum doar niște „exponate” care aduc aminte de frumusețea slujbelor de odinioară, de Lumina Lină care în prezent apune doar peste icoanele prăfuite și peste stranele mute și încovoiate de ani-, ceata de tineri, oarecum întristați de priveliștea unei biserici care nu mai adăpostește bucuria comuniunii întru Mântuitorul Hristos, a închinat Maicii Domnului imnul „Apărătoare Doamnă”. În curtea din spatele bisericii, în fața a mai multor cruci de morminte, pelerinii au cântat „Cu Sfinții odihnește, Hristoase, sufletele adormiților robilor tăi” celui care s-a învrednicit de un asemenea dar, lăsând moștenire neamului românesc o comoară în jurul căreia se adună șuvoaie de credincioși. Mulțumiți că i-au dat binețe Părintelui Luca din Iclod, peregrinii și-au continuat bucuroși pelerinajul spre destinația finală.

Drumul nu părea să-i sperie pe râvnitorii de osteneală, iar vântul care aparent le stătea împotriva, s-a dovedit a le fi uneori de mare ajutor. Atunci când ritmul scădea, iar oboseala își făcea stingher apariția, vântul intervenea prietenește și îi mâna cu zor din spate, oferindu-le parcă forțe noi. Printr-o minunată orânduire, ploaia dădea târcoale, dar nicidecum

nu se încumeta să își reverse belșugul de apă peste stocii drumeți. Adesea, norii rămăneau în urmă, iar în față soarele scotea pe furis câte o rază, suficient cât să înlăture frica de o iminentă furtună ce ar fi putut zgribuli chipurile pelerinilor.

DESCOPERIREA ORAȘULUI GHERLA CA O IMPORTANTĂ DESTINAȚIE PENTRU PELERINAJE

Ca o oază râvnită, Gherla se vedea din depărtare, însă asfaltul măsurat în zece kilometri înștiința că iluzia apropierei trebuia îndepărtată, iar trezvia și voicunea parcurgerii căii prestabilite trebuia să rămână aceeași ca la început. Din poveste în glumă, din amintiri în relatări despre convertiri minunate, dintr-o dată drumul s-a scurtat, călătorii ajungând în orașul care pentru câteva ore a devenit un nesecat izvor de locuri minunate ale Ortodoxiei, cu atât mai valoros, cu cât la fel ca și la Aiud, în Gherla se aud și se simt peste decenii glasurile martorilor mărturisitori martiri ce au fost muceniciți în penitenciarul din oraș, iar mai apoi au fost aruncați în gropi comune la periferii de urbe.

Parcurend centrul orașului, troparele și cântările în cinstea Maicii Domnului s-au înțepit. Ghidați de Tudor și de alți cunosători ai orașului, tinerii au făcut câteva popasuri ce le-a dat prilejul să descopere locurile Ortodoxiei din oraș. Monumentul sculptat în lemn și înălțat în fața maternității, la baza căruia sunt scrise o poezie și cuvintele „Mamă, mamă, lasă-mă să trăiesc”, închinat mamelor și copiilor avortați a produs emoții și a zgduit sufletele juvenile. Un al doilea moment de respiro a fost la Biserica Adormirii Maicii Domnului, unde pelerinii au fost întâmpinați cu drag de Părintele paroh, Florin Ciciovean. Mare a fost bucuria tuturor la plecarea, sprinteneală generată de constatarea că în timpul închinării în biserică, afară un nor își scuturase bine de tot straietele, astfel încât curtea locașului sfânt și strada erau proaspăt ornate cu oglinzi de apă. Văzând purtarea de grijă a lui Dumnezeu, acum zglobii călători au pornit cu picioare vesele spre următoarea destinație.

Sfântul Mina și Sfânta Cuvioasa Parascheva, precum și toți Sfinții Români, ocrotitorii Bisericii unde slujește părintele Petru Băgăcian, i-au întâlnit cu multă căldură pe peregrinii clujeni. Bucuros de prezența celor din ASCOR, părintele Petru a ținut să povestească despre locașul sfânt ridicat doar cu mila lui Dumnezeu prin oamenii de bună credință care au contribuit cu donații semnificative și cu ajutorul Sfinților care interveneau atunci când părea că nu mai este nici o soluție de a merge mai departe. La despărțire, părintele Petru a scos din altar moaștele Sfântului Nectarie, Sfântului Mina și Sfântului Ioan Rusul, oferindu-le tinerilor spre închinare. De asemenea, studenții au primit în dar și câte un acatist cu Maica Domnului – „Sporirea Minții”.

DRUMUL SPRE MĂNĂSTIREA NICULA – URCUȘ DUHOVNICESC PENTRU CINSTIREA ÎMPĂRĂTESEI CERURILOR ȘI A PĂMÂNTULUI

Indicatorul arăta șapte kilometri până la Nicula, iar ceasul cerea insistent ca distanța să fie parcursă în cel mult 75 de minute. Mănați din spate și de ploaie, pasul devenea din ce în ce mai alert. Cu toate acestea, a fost timp de un popas de o extraordinară încărcătură duhovnicească. Tudor a ținut să le arate doritorilor de a cunoaște viețile sfinților români locul unde mucenicii din închisorile comuniste au fost îngropați fără cruci și fără sicrie. Trupurile schingiute, aruncate în gropi comune pentru ca nimeni să nu își aducă aminte de jertfa lor, vorbesc astăzi cu îndrăzneală tuturor ce vor să asculte. Do vadă este faptul că oseminte de care oamenii se minunează au apărut la suprafață, iar un mare părinte grec, Marcu Manolis, călcând pe acest pământ al suferinței a spus că românii nu știu ce comori ascund împrejurimile Gherlei.

Încălziți de rugăciunile sfinților români, dar și de soarele care spre sfârșitul zilei nu înceta să își manifeste generozitatea, lupțându-se crâncen cu masele de aer rece, tinerii aveau ultimul test de trecut: serpentinele ostentative din imediata apropiere a mănăstirii Nicula. Nimic mai ușor pentru Marius, tânăr nevăzător care a demonstrat abilități excepționale de rezistență și tenacitate pe tot parcursul pelerinajului, dar mai ales în provocatorul urcuș de final. De asemenea, două brave adolescente, Dia și Marinela de la Clubul Copiilor, au dat tonul allegro pe ultima sută de metri, radiind de entuziasm și vivacitate molipsitoare.

Precum întregul traseul a fost o binecuvântare și o minune continuă, așa a fost și întâlnirea cu Maica Domnului de la Nicula. La poarta mănăstirii primii pelerini au ajuns cu câteva minute înainte de începerea vecernei. Icoana spre care pelerinii plecau din Cluj pentru a i se închina era coborâtă, așteptându-i parcă. Cu două minute dacă ar fi ajuns mai târziu în biserica mănăstirii, n-ar mai fi putut să i se închine, ci cel mult să o privească cum stă măreață în mijlocul catapetesmei. În tihnă și cu recunoștință ei s-au recules în rugăciune tainică în fața Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, mulțumindu-i pentru darurile acelei zile și pentru că i-a învrednicit să ajungă la destinație fără incidente, dar mai ales, în timpul scontat.

La vecernie, unii mășăluitori pentru credință s-au încapățânat să stea în picioare, ignorând discret pretențiile trupului care își cerea dreptul la odihnă. Chiar dacă nu a fost posibil să se bucure de toată vecernia, datorită timpului relativ scurt avut la dispoziție, una dintre tinere a remarcat frumos că a fost o slujbă binemeritată. În trapeza mănăstirii, peregrinii au fost ospătați cu bucate alese pregătite cu dragoste de către monahii responsabili de bucătărie. Deoarece la întoarcere aceeași 7 km trebuiau să fie traversați în cele 75 de minute, grupul a pornit însuflețit spre gara din Gherla pentru a prinde ultimul tren spre Cluj.

Înfrigați de răcoarea serii, dar înviorați sufletește, călătorii au constat cu bucurie mare că Apărătoarea Doamnă a intervenit minunat încă o dată. Pornind spre drumul de întoarcere, în timp ce oboseala începea să își spună cuvântul, pelerinii s-au aciat față în față cu călugării bucătăriei de la Nicula care, pe loc s-au hotărât să îi urce în camionetă, facilitându-le parcurgerea distanței rămase în doar câteva minute. În timp ce al doilea transport de pelerini trebuia să ajungă, o parte din neostoiții de frumos ortodox a avut răgazul de a asculta câteva cuvinte duhovnicești și de a da o tură pe călușii parcului. Așa, ca bucuria să fie deplină pentru copiii Maicii Domnului!

Privind în urmă, se poate doar spune: „Slavă Ție, Doamne”, iar cu gândul la viitor, o singură dorință zvăcnește: „Dă Doamne” iar să fie!

✎ Tatiana Onilov

Eveniment

Rugăciunea și viața

Te rogi precum trăiești, trăiești precum te rogi

Rugăciunea este o temă care revine în perioada Postului Mare, ASCOR Cluj s-a bucurat de binecuvântarea câtorva părinți care au venit să vorbească pe diverse teme la tradiționalele conferințe. Într-una dintre acestea, invitat a fost părintele Vasile Vlad, profesor la Facultatea de Teologie din Arad, care a sensibilizat, detrimându-ne să ne aplecăm cugetul spre chemarea lăuntrică, chemare ce o resimțim parcă neîncetat atunci când încercăm cât de cât să ne trăim credința: rugăciunea.

Premisa de la care s-a plecat este cât se poate de firească, vădind o înțelegere plenară: „a vorbi despre rugăciune nu e ușor”. Amintind de întâlnirile de la Rugul Aprins, unde existau dezbateri despre rugăciunea lui Iisus, părintele a invocat întrebarea unui călugăr ce lua parte la acestea: „Oare despre rugăciune se poate vorbi?”, motivând dificultatea abordării teoretice în lipsa trăirii efective a rugăciunii și a împlinirii ei.

Rugăciunea, dar al Duhului Sfânt, deci modalitate fină de comunicare cu Dumnezeu, apoi treptat de comuniune, este un dat ontologic, este imanentă și ne permite nouă, făpturi de lut și tină, să ne depășim. Așa am înțeles afirmația părintelui: „Omul este o ființă rugătoare prin excelență”, urmată de exemplul edificator al Sfântului Ioan Gură de Aur: „Când nu ne rugăm, coborâm din ceea ce ne este propriu, în subnatură”. Explicația oferită a fost aceea că fără rugăciune, omul pierde tocmai omenitatea sa, specificul său.

Lămurind, așadar, temelia actului de a ne ruga, atenția se focalizează pe modul și tipul de raportare față de Dumnezeu pe care le avem în timpul rugăciunii. Aici, spune părintele, „problema se diversifică și devine spinoasă”. Pentru a o desluși, îndrumătorul duhovnicesc pune înainte o distincție nuanțată: „există o rugăciune în Hristos și una în afara lui Hristos”. Precizările care o însoțesc nu fac altceva decât să înrăurească perspectiva justă, ortodoxă. Rugăciunea în Hristos, pe de o parte, este revelată, „conținutul ei este descoperit de Dumnezeu Însuși, Dumnezeu «Cel ce Este»” (așa cum se definește pe Sine în Vechiul Testament când vorbește cu Moise pe Muntele Sinai) și este **mântuitoare**. Pe de altă parte, rugăciunea în afara lui

Hristos este un construct subiectiv, în cadrul căreia „persoana stă în fața propriei sale proiecții despre Dumnezeu”; ea „nu se găsește în spațiul credinței revelate” (ex: budism, mahomedanism etc.), ci este o rugăciune care „cel mult poate să îmbunătățească condiția umană”, „să culturalizeze” în spațiul sacralului, fapt cât se poate de nobil, dar nu să mântuiască... Referitor la capacitatea mântuitoare a rugăciunii, s-a elucidat faptul că este vorba despre o izbăvire „de păcat, de moarte, de iad” și oferă „posibilitatea înveșnicirii făpturii umane”.

Un alt aspect remarcabil a fost încadrarea rugăciunii, după modelul Sfinților Părinți, în niște „date obiective” care îl depășesc pe individ, „de dincolo de lumi venind”, cum ar spune poetul, dar îi pot da omului ce îl caută pe Dumnezeu certitudinea că se închină „în duh și în adevăr”. Înțâi, afirma invitatul conferinței, rugăciunea trebuie să fie expresia unei vieți restaurate în Iisus Hristos, adică integrată în Tainele Bisericii. Apoi, ea se prezintă ca o „consecință a revelației dumnezeiești”, adică implică o „idee corectă despre Dumnezeu”. Din aceasta decurge și un ultim cadru, esențial, acela că „rugăciunea personală trebuie să se fundamenteze în rugăciunea bisericii”. O subtilă analogie pe care a făcut-o părintele este suficientă pentru a înțelege. Duhul Epiclezei de la Liturghie este Duhul „Împărate Ceresc...” pe care îl solicităm acasă când începem să ne rugăm. Și ne-a mai provocat la amintirea unei experiențe pe care foarte mulți dintre noi o vom fi trăit în copilărie: când am învățat să ne rugăm, nu ne-am rugat cu rugăciunile învățate de la părinții noștri, cum am fi tentați să credem, ci cu rugăciunile din Biserică duse acasă („Tatăl nostru”, „Născătoarea”, „Psalmul 50” etc.).

Asumându-ne o astfel de așezare înaintea lui Dumnezeu, conchidea părintele, rugăciunea se preface în sursa vieții veșnice. Astfel, în întâmplător a fost și apelul la comparația Sfântului Ioan Gură de Aur: rugăciunea ca „nervii sufletului”. Nevoințele sfinților, minunile și frumusețea chipului lăuntric ce se vedește în ei sunt mărturie că rugăciunea le-a însuflețit viața. Prin prezența și lucrarea tainică a Duhului ei au dobândit acea rugăciune care „modifică materia”, „transfigurează (...) sensul lumii și al stihilor”. Rodul rugăciunii fiind sfințenia, închinarea la icoană, cinstirea veșmintelor și a obiectelor serviciului liturgic, bunăoară potirul, ca să nu mai vorbim de sfințele moaște, nu fac decât să ne încredințeze de o putere vie.

Părintele Vasile Vlad a mai atras însă atenția și asupra faptului că puterea aceasta, darurile primite de la Dumnezeu, implică Sfințele Taine devin lucrătoare în viața fiecăruia când înțelegem valoarea vitală a rugăciunii. Se pune deci întrebarea: „Este rugăciunea o valoare vitală sau doar un element de suprastructură?”. Adică doresc eu să mă întâlnesc cu Hristos în rugăciune așa cum îmi este indispensabil somnul, mâncarea? Părintele, de o fermitate admirabilă, spunea că până când rugăciunea nu capătă valoare vitală, ea rămâne o chestiune de metaforă, dându-ne doar impresia că suntem credincioși.

Printre întrebările lansate în cadrul conferinței, a fost totuși una ce răzbate și cuprinde o problemă legată de modul în care ne rugăm unul pentru celălalt și cum ne raportăm la apropierea noastră în timpul rugăciunii, astfel încât aceasta să fie auzită și primită de Dumnezeu. Așadar, cineva întreba cu durere cum să se roage pentru tatăl care suferea de patima beției. Răspunsul se construiește în liniile înțelgerii în care Dumnezeu Însuși S-a raportat la păcătos, pe care nu vrea să-l piardă, ci să se întoarcă și să fie viu. Nu face silă, ci îl așteaptă, stă la ușă și bate, cercetând neputințele și asumându-le până la jertfa pe Cruce. Părintele a îndemnat ca alături de icoana Mântuitorului să fie așezat chipul tatalui, care și el este chipul lui Hristos. Iar dacă omul va avea căderi la propriu sau la nivel sufletesc, fiul să îl ajute să se ridice, să-l întrebe dacă nu s-a lovit: „Din patimă te poate ridica iubirea, nu critica”. Și cam aceasta ar fi starea, concluziona părintele, în care omul se poate pune, oarecum împăcat, la rugăciune.

Referindu-se la dificultatea de a crea o bună așezare a minții prin rugăciune, invitatul a recomandat meditația duhovnicească prin lectură, apoi stăruința și rabdarea: „Rugăciunea negrăbită dă spațiu Duhului care e Mângâietor”. Mai spunea că vieții pătimeșe care dezbină interiorul nostru, fapt sesizabil prin încrengăturile de gânduri, îi putem sta împotriva lovindu-ne mintea cu numele lui Iisus, iar El venind va cuceri un spațiu de lumină în noi prin Harul Său. Și tot așa cu fiecare chemare...

✎ Ana-Maria Neag

Pagini din caietul meu albastru...

Pag. 3

Ziua când mi s-a reschimbât viața...

au mi s-a preschimbât sufletul. O zi simplă, banală, ca pâinea cea de toate zilele, când nimic nu îți dă de bănuț că astăzi, da, astăzi, s-ar putea să se întâmple ceva. Doar că niciodată n-am știut, n-am crezut că îmi poate fi atât de foame.

Purtam toamna cu mine, de la cămin la facultate, în unele seri până la etajul 3 din Corpul B, apoi iar în stație, în autobuz, cu apusul împărțit frățeste între clădiri și copaci, și în cele din urmă, iar în cămin, în acel *acasă* dăruit cu patru pereți și o fereastră, și alte patru suflete ca și mine. În fiecare zi.

*

3 noiembrie, acum câțiva ani. Am ajuns mai devreme acasă. Nimic ieșit din comun. Îmi părea bine că am timp pentru mine, ba chiar înainte să intru în cămin măsurasem lung aleea plină cu frunze până la bisericuța de lemn. La urma urmei, bisericuța nu-mi era străină, o știam bine și o iubeam. Nu mi-au plăcut niciodată persoanele care declarau cu o candoare anostă că nu își cunosc vecinii. Bisericuța îmi era vecină de ani deja. Și mă interesam mereu de ea, cu atât mai mult cu cât am crescut mergând la biserică. Dar venind la Cluj, nu m-am mai dus la bisericuța ca la școală, cum obișnuiam. Nu am mai putut. Am început să merg la bisericuța ca în Casa Tatălui meu. Din ziua aceasta.

Eram iritată că îmi trimitea mesaje la care îmi cerea mereu răspuns. Dacă nu era imperios necesar și nu o cerea mesajul în sine, de ce să îi răspund?! Eram liberă, dar atitudinea lui mă stânjenea. Mi-era milă și de el, dar și mai mult de mine. Cum era să îi spun?! Mă aștepta jos, în fața căminului. Conversasem cât se poate de banal pe marginea unei diete și acum îmi adusesse niște pastile, suplimente alimentare. I-am mulțumit, dar eram nemulțumită. De ce nu a putut să îmi respecte libertatea?! Hotărâsem ca să nu ne întâlnim intenționat, ci să lăsăm să vină de la sine. Iar el „mi-a dat întâlnire” în fața căminului. Apucase deja hățurile și mă invita la galop. Nu era dragoste. Câteva secunde mai târziu i-am spus cu tot zbulcământul libertății mele rănite că nu vreau să mă împingă în *goana unui cal legat*. Nu voiam o asemenea relație. Ne-am despărțit...și asta numai după două săptămâni. Nu m-am ascuns niciodată. Nimic ieșit din comun.

La vecernie, în absidă, ușa de la spovediar se deschidea și se închidea. Îmi așteptam rândul, tânjeam după o câmpie întinsă ca să îmi ostoiesc sufletul, *goana dintr-un cal legat*. Nu era dragoste, dar oare nu trebuia să am eu dragoste? Ce era iertarea? În răstimpuri, izbucneau sufletește esențe teologice parcă plămădite în mine de sute de ani și începeam să mă minunez că le înțeleg, că ele pot fi numai ale chipului Său din mine. Dragostea! Ce este Dragostea? Mă durea că toată viața fusesem o nehotărâtă și acum, acum când luasem în sfârșit o hotărâre, un dram de hotărâre, fie ea și insipidă, fusesse încălcată. Dacă în lucrurile mărunte nu suntem buni, nu putem fi desăvârșiți, cum vom putea fi atunci în lucrurile mari, cu adevărat importante?! Iar ripostarea mea, apărarea libertății mele, fusesse înțeleasă drept cel mai penibil reproș. Ce era de făcut? Dacă el era cel cu care „voia” Dumnezeu ca eu să fiu împreună? Poate aceste situații erau doar să mă călească, să mă ajute, să mă crească. Eu de unde să știu? Răspunsul a fost nu. Nu avea rost să continui relația. Dacă eram fiica Lui cu adevărat, nu. Iar asta mi-a spus-o atât de simplu, cu cea mai simplă dragoste de Părinte, desăvârșită. Și atunci mi-am dezlegat sufletul și am strigat cu cea mai mare putere că și eu îl iubesc ca pe un Tată!

✎ Gabriela Bulgaru

Continuare în numărul următor

Redactor: Tatiana Onilov

Echipa: Andrei Mitrică, Ana-Maria Neag, Gabriela Bulgaru, Dana Filaropol, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dâga.

Adresa ASCOR:

Hașdeu 45
Cluj-Napoca

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300

revista.filocalia@yahoo.com

ISSN: 1224-0567